

معارف پنجفر کبیسون هدله هم پنجفر نسبت بلاجه نظامدی است در اینجا معلول است بکدام کبیسون باید برود؟ مدرس - اجازه میفرماید؟

مدرس - اگرچه اینکار با کبیسون فوائد عامه است لیکن البته آقایان تصدیق میفرمایند که این مسئله اهمیت دارد و آن دوره مجلس در حقیقت در تمام دوره يك کبیسونها و جلسانی مشغول رسیدگی باین کار بودله افضایه بنده این است که کبیسون مخصوص همان قسم که در دوره سابق هم برای اینکار انتخاب شد در این دوره هم يك کبیسون مخصوصی برای این کار از اشخاصی که بالا اضافه شاید يك اطلاعاتی داشته باشد ولو اینکه از سایر کبیسونها انتخاب بکنند چون مطلب خیلی مهمی است و بنده عقیده ام اینست که در این دوره اهمیتش زیاد تر است تا آن دوره.

(یک نفر از نمایندگان - صحیح است)

رئیس - آقای سهام السلطان (اجازه)

سهام السلطان - بنده هم همین اظهاراتی را که آقای مدرس فرمودند موافق هستم.

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - بنده هم موافقم ولی معمولاً لایحه را در وقت مجلس علی باید تسلیم کند امشب دولا به در خارج بماداند که در صورتیکه هنوز رسماً تقدیم مجلس نکرده اند تا راجع بانتخاب کبیسونش مذاکره کنیم خوب است در جلسه علنی هیئت دولت بیاید و تقدیم کند بعد مذاکره بشود.

رئیس - این را دولت سابق فرستاده و بیکجا و نیم قبل فرستاده اند سابقه هم مراجعه شده است در دوره چهارم در کابینه آقای قوام السلطنه مادام که بمجلس نیامده بودند چندین لایحه فرستادند و چون قبول فرمودید این راهم بطریق سابقه ما قبول کردیم - آقای نجات (اجازه)

نجات - عرضی ندارم.

رئیس - پس آقایان موافقت آقای سید یعقوب - بنده مخالفم چرا منتهیا نمی نویسند؟

رئیس - جناب عالی مخالفتی بفرمایید.

آقا سید یعقوب - فرمایشات آقای مدرس را بطوریکه آنتب هم فرمودند بنده شنیدم و هیئت وزراء سایر آقایان برای اطلاع عرض می کنم این صحتی که می فرمایند که مخصوصاً راجع بفظ باشد دوره چهارم تمام وقت خودشان شرف کرد و يك قانونی برای این کار گذشت و قانون را هم مجلس داد بدولت و دولت مجبور بود که آن قانون را بپوشد اجراء بگذارد در خود آن قانون هم يك ماده مصرح است که دولت مأور است مطابق این قانون این امتیاز را بیک کمیانی معتبر آمریکائی بدهد پس در اصل ماهیت قانون ما دیگر نمی توانیم حرف بزنیم مگر اینکه مجلس این قانون را نسخ کند - آنوقت آقایان میل دارند کبیسون خاص معین شود و وارد درامهیتش بشوند.

چیزی که باقی مانده بود مسئله تطبیق کردن آن مفهوم کلی بود که آن مفهوم کلی دادن امتیاز فقط بیک کمیانی آمریکائی باشد، دولت وقت آن مفهوم کلی را در خارج مشخص کرد و هیئت وزراء هم مجلس اجازه در تشخیص داده بود بنا بر این بنده تعجب می کنم ملت اینکه برای تطبیق کردن آن مفهوم بر این مصداق که دولت هم معین کرده و مطابق اجازه مجلس این کار را کرده است دیگر انتخاب و تعیین يك کبیسون خاص برای چیست هر مسئله از مسائل که در مجلس وارد می شود چه اهمیت داشته باشد چه نداشته باشد باید بکبیسونهای که مربوط است مراجعه بشود - مثلاً در مسئله اتحاد پروگرام مدارس و مکتب بگوئیم چون این مسئله اهمیت دارد بکبیسون معارف رجوع نشود و بیک کبیسون خاصی مراجعه شود یا مثلاً قانون جزاء را بگوئیم چون این مسئله اهمیت دارد بکبیسون عدلیه رجوعش نداریم و بیک کبیسون خاصی برایش مرتب کنیم بنده این فلسفه را تا حال در شفق نقل نکرده ام فلسفه هم ندارد چون نظریاتی که آقایان می خواستند در کبیسون خاصی شود در مجلس چهارم من اوله الی آخره شد چیزی که هست انطباق آن مفهوم است بر این مصداق - این است که بنده مخالفم نسبت به مسئله که بگویند بکبیسون مربوط خودش نشود مگر اینکه بگویند يك امر فوق العاده باشد و اینهم يك امر فوق العاده نیست.

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - فرمایشاتی را که آقای آقا سید یعقوب فرمودند بنده که تفهیمم مجلس بیش يك قانونی برای محدود کردن دولت نوشتند که دولت از حدود این قانون حق ندارد تجاوز کند و بهر کمیانی که امتیاز داد باید معصوم باین حدود باشد و ممکن است همین مجلس تمام آن قانون را لغو بکند

(بعضی از نمایندگان - صحیح است)

حائری زاده - یا اگر کسی نداند اصلاحاتی بکند و کبیسون خاص هم سابقه

چهارم رأی داده شده است و بملاحظه اینکه اقدام به بعضی مسائل اقتصادی دیگر نمودم به تعیین تکلیف این امتیاز است لهذا از مجلس محترم تصویب این لایحه را بقید فوریت تقاضا می نماید.

رئیس - آقای مدرس (اجازه)

مدرس - این تقاضا بعد از رأی بکبیسون اصلاً مورد ندارد بواسطه اینکه مجلس رأی داد کبیسون دوازده نفری تشکیل بشود بجهت رسیدگی به این لایحه و معارضه با کبیسونهای دیگر و این امر صلاح نیست بلکه صلاح در این است که کبیسون پرورد و در آن نظر بشود و بر گردد رئیس - باید عرض کنم که این تقاضا برخلاف نظامنامه نیست يك فوریت هست یعنی يك شورا است و مانع از این نیست که کبیسون پرورد بعد بیاید بمجلس مدرس - خیلی خوب اگر مانعی ندارد عرضی ندارم.

رئیس - چون دو قسم فوریت هست (لایحه خودتان مسؤوبید) يك فوریت هست و برای اینکه يك شورا بشود يك فوریت برای اینکه فی المجلس رسیدگی شود - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - بنده عرضی ندارم.

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - بنده هم با فوریتش مخالفم رئیس - با کدام فوریت؟ کازرونی - با هر فوریت که باشد.

رئیس - بفرمایید (مدرس - اگر به کبیسون پرورد که حرفی ندارد.)

کازرونی - بنده عقیده ام اینست که مسئله نفت يك مسئله بسیار بسیار مهمی است که در هر صورت باید در او دقت بشود و هر صورت قید فوریت پیور است منافات ندارد که این لایحه به کبیسون پرورد و در کبیسون راپرت آنرا بدهد.

رئیس - تصویب شد - پس این انتخاب باید امشب بشود - این لایحه هم قرائت می شود (شرح ذیل قرائت شد)

مجلس مقدس شورای ملی - خاطر نمایندگان محترم مستحضرات که در مجلس چهارم برای اعطای امتیاز فقط شمال قانونی تصویب شده و هیئت دولت مجاز گردید که با یکی از کمیانی های آمریکائی بر طبق آن قانون قراردادی در باب اعطای امتیاز نفت شمال بدهد اینک هیئت دولت بر همان اساس که در مجلس تصویب شده قراردادی با کمیانی سیتلر آمریکائی داده و لایحه آن را بمجلس شورای ملی تقدیم نموده و چون این لایحه تقریباً مطابق با همین قانونی است که در مجلس و بعد هم که در وقتیکه مجلس تصویب بکنند رفع معظور هم می شود.

(جمعی از نمایندگان مذاکرات کافی است)

رئیس - مذاکرات کافی است (گفتند بلی کافی است)

رئیس - پیشنهادهای رسیده است قرائت می شود.

(بعضیون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهادهای می کنم راجع بمشله نفت کبیسون هشت نفری مخصوص تشکیل شود و در صورتیکه لازم باشد با مشارکت کبیسون فوائد عامه راپرت او را حاضر و بمجلس تقدیم نماید - عداد السلطنه

رئیس - آقای عداد السلطنه (اجازه)

عداد السلطنه - بنده هم فرمایشات آقای آقا سید یعقوب را همین طور که آقای حائری زاده فرمودند ملتفت نشدم - این مسئله نفت مسئله قانون جزا و سایر قوانین نیست مسئله خیلی مهمی است بنده بجهت رسیدگی لازم میدانم يك کبیسون خاصی که عده اش هم در مجلس معین بشود منتخب بشود و اگر هم لازم بدانند کبیسون فوائد عامه را هم اطلاع بدهند و با مشارکت ایشان بمجلس راپرت بدهند تا در مجلس مطرح بشود رئیس - آقای مدرس (اجازه)

مدرس - عرضی ندارم چون گفتند ۸ نفر گمان می کنم آن دفته هم دوازده نفر بودند حالاً هم دوازده نفر باشد (بعضی از نمایندگان - صحیح است)

عداد السلطنه - بنده هم قبول دارم دوازده نفر باشد.

رئیس - رأی گرفته می شود پیشنهادهای آقای عداد السلطنه با تغییر ۸ نفر به دوازده نفر

مدرس - از شنبه یا مجلس (بعضی از نمایندگان از مجلس)

رئیس - آقایانی که پیشنهاد ایشان را تصویب میکنند قیام فرمایند (جمع کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - پس این انتخاب باید امشب بشود - این لایحه هم قرائت می شود (شرح ذیل قرائت شد)

مجلس مقدس شورای ملی - خاطر نمایندگان محترم مستحضرات که در مجلس چهارم برای اعطای امتیاز فقط شمال قانونی تصویب شده و هیئت دولت مجاز گردید که با یکی از کمیانی های آمریکائی بر طبق آن قانون قراردادی در باب اعطای امتیاز نفت شمال بدهد اینک هیئت دولت بر همان اساس که در مجلس تصویب شده قراردادی با کمیانی سیتلر آمریکائی داده و لایحه آن را بمجلس شورای ملی تقدیم نموده و چون این لایحه تقریباً مطابق با همین قانونی است که در مجلس و بعد هم که در وقتیکه مجلس تصویب بکنند رفع معظور هم می شود.

انتاده است و بیسوق نیست که ما تصویب کنیم يك سر کشتی بملاجه خودشان بکنند و اگر حضرت والا خیلی مایل هستند خوب است يك ماده بمجلس پیشنهاد کنند تا بنظمانه اضافه بشود والا نمی شود تعجیل کرد که حکما باید يك نایبند در صورتی خود را بکتابخانه واگذار نماید در صورتی که خود بنده در آن موقع دادم ولی حالا چون راجع آقای سردار معظم بود عرض نکردم.

رئیس - رأی میگیریم . . .

سردار معظم سکر دستانی - بنده عرضی ندارم.

رئیس - بفرمایید.

سردار معظم کردستانی - بنده سه دوره است که افتخار نمایندگی را دارم الحمد لله اغلب همکاران محترم بنده هم شاید در همان دوره بوده اند و حالاً هم تشریف دارند در این سه دوره هیچ اجازه مرخصی تقاضا نکرده ام و بایک پیشانی یلفندی در پیشگاه ملت خدمات خود را ادامه دادم حالا هم بنده اگر يك تقاضائی کردم بعد از چهار سال توقف در مرکز است (برای تفریح و تفریح هم نیست) این اظهاراتی که شاهزاده سلیمان میرزا فرمودند هر چه فکر میکنم فقط از يك نقطه نظر است که ایشان اغلب محترم تقاضای چهار ماه مرخصی برای سرکشی بملاجه جات خودشان نموده اند کبیسون مرخصی و مرخصی در اطراف تقاضای ایشان مذاکره می نماید.

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - بنده چنانکه در دوره چهارم هم راجع باین قبیل مرخصی ها عقیده خود را اظهار می کردم بازم همان عقیده دارم و اظهار میکنم: آقایانی که چهار ماه مرخصی میخواهند باید برای سرکشی بکارهای شخصی است خصوصاً در اول مجلس پس بهتر این است که محققان راه کتابخانه مجلس تقدیم کنند و مرخصی پس دون حقوق باشند بنده با این ترتیب موافقم و اگر غیر از این ترتیب باشد بنده مخالفم.

رئیس - آقای وکیل الملک (اجازه)

وکیل الملک - همانطور که خود حضرت والا فرمودند در دوره چهارم راجع به بنده هم این مذاکره را فرمودند این چون در آنوقت راجع بخود من بود عرضی نکردم ولی حالا که راجع به آقای سردار معظم است در خدمت حضرت والا عرض میکنم این مسئله که ایشان فرمودند اختیاری هست و ابدأ در نظامنامه چیزی ندارد ولیکن اگر شخصی دوماه مرخصی بگیرد و حقوق خودش را ببیل خودش بدهد موضوعی است علیحد و بر حسب قانون نیابتی تحصیل کنیم - آقای سردار معظم هم تصدیق میفرمایند دوره پیش که دو سال در مجلس بودند هیچ اجازه نکرقتند و این دفعه هم که شاید سه ماه یا چهار ماه اجازه خواستند البته تصدیق میفرمایند که چهار سال است از خانه وزندگی خودش دور

نکرقتند اند فقط نظر بنده این است وقتیکه شخصی میرود (ملاجه بر این در اول افتتاح مجلس) در صورتی که در قانون استخدام برای مستخدمین دولت سالی یکماه مرخصی بیشتر قرارداد شده است و کلاه برای خودشان در اول دوره سه ماه و چهار ماه مرخصی میگیرند بنده عرض می کنم اگر خواستند بروند باید از حقوق خودشان استفاده بکنند و يك نظریه شخصی هم بیست نظریه خودم است آزاد و باید اظهار بکنم هیچ ربطی هم به مثبت و منفی ندارد.

رئیس - بنده همین را عرض کردم نظر شخصی نداشتم در دوره چهارم هم نسبت به آقایان نمایندگان و اشخاصی هم که جزو جمعیت خودتان بودند همین اظهار نامه اید با آقایان نمایندگان و اشخاصی هم که جزو (جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است)

رئیس - رأی میگیریم - آقایانی که برایت کبیسون مرخصی رأی میدهند قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - آقای سردار معظم خراسانی (اجازه)

سردار معظم - بنده بواسطه عدم اطلاع از اینکه اعتبار نامه امشب جزو دستود خواهد شد و در این باب مذاکراتی بعمل خواهد آمد برای پذیرائی واردین يك مدتی محروم بودم از آمدن بمجلس و بعد شنیدم در غیاب بنده یکی از نمایندگان محترم اظهاراتی فرموده اند که البته مقتضی بود در حضور خود من گفته شود.

و حالا هم این حرف را از این نقطه نظر عرض می کنم که حمل نشود در جواب اظهاراتی که ایشان امشب کرده اند من مسامحه یا نا توانی دارم باین ملاحظه هروقت که مجلس صلاح بداند و نمایندگان محترم تصویب بکنند یا بواسطه خواندن صورت مشروح مجلس و با اجازه فرمایشات خودشان مطلع بشوم پس از اطلاع البته در صدد جواب بر می آیم و البته حکمیت یا اکثریت مجلس شورای ملی خواهد بود.

رئیس - آقای ناصر الاسلام (اجازه)

ناصر الاسلام - البته آقایان تصدیق خواهند فرمود که بنده همین نظریه آقای سردار معظم را در اول اظهار مخالفت خودم مراعات کردم متأسفانه آنطور که منظور بنده بود حاصل نشد و حالاً هروقت مجلس صلاح بداند بنده اظهارات خودم را خواهم کرد و خیلی خوشوقت هستم که آقای سردار معظم اظهارات بنده را با يك مدارستی تکذیب بفرمایند بدیهی است بعد از بیانات بنده و اظهارات ایشان حکمیت یا اکثریت مجلس شورای ملی است.

رئیس - آقای سردار معظم (اجازه)

می شود در او مذاکره کرد کرد لیکن يك شور بیشتر می شود

(جمعی گفتند مذاکرات کافی است)

رئیس رأی میگیریم بتقاضای فوریت یعنی يك شور - آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - سه نفر برای استخراج آراء باید بقرعه معین بشود.

(استقراع بعمل آمده آقایان مصدق - السلطنه: آقای میرزا سیده سبطی بهجانی و امین الشریعه معین گردیدند)

رئیس - پس در موقع تنفس کسری اعضاء کبیسون های سه کانه رایبه معین میفرمایند بعد دوازده نفر برای کبیسون نفت راپرتی از کبیسون مرخصی و مرخصی است قرائت شد.

(آقای آقا میرزا شهاب الدین شرح ذیل قرائت نمودند)

آقای سردار معظم کردستانی - نماینده محترم تقاضای چهار ماه مرخصی برای سرکشی بملاجه جات خودشان نموده اند کبیسون مرخصی و مرخصی در اطراف تقاضای ایشان مذاکره می نماید.

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - بنده چنانکه در دوره چهارم هم راجع باین قبیل مرخصی ها عقیده خود را اظهار می کردم بازم همان عقیده دارم و اظهار میکنم: آقایانی که چهار ماه مرخصی میخواهند باید برای سرکشی بکارهای شخصی است خصوصاً در اول مجلس پس بهتر این است که محققان راه کتابخانه مجلس تقدیم کنند و مرخصی پس دون حقوق باشند بنده با این ترتیب موافقم و اگر غیر از این ترتیب باشد بنده مخالفم.

رئیس - آقای وکیل الملک (اجازه)

وکیل الملک - همانطور که خود حضرت والا فرمودند در دوره چهارم راجع به بنده هم این مذاکره را فرمودند این چون در آنوقت راجع بخود من بود عرضی نکردم ولی حالا که راجع به آقای سردار معظم است در خدمت حضرت والا عرض میکنم این مسئله که ایشان فرمودند اختیاری هست و ابدأ در نظامنامه چیزی ندارد ولیکن اگر شخصی دوماه مرخصی بگیرد و حقوق خودش را ببیل خودش بدهد موضوعی است علیحد و بر حسب قانون نیابتی تحصیل کنیم - آقای سردار معظم هم تصدیق میفرمایند دوره پیش که دو سال در مجلس بودند هیچ اجازه نکرقتند و این دفعه هم که شاید سه ماه یا چهار ماه اجازه خواستند البته تصدیق میفرمایند که چهار سال است از خانه وزندگی خودش دور

سردار معظم خراسانی - بلی بنده هم کاملاً تأیید میکنم فرمایشات آقای ناصر الاسلام را البته وقتی که مطلب به تصوات مجلس شورای ملی گذاشته میشود و اظهارات طرفین باید مدتی بر یکصدار کی باشد باین ملاحظه است که ما طرفین هم مدارک خودمان را اقامه خواهیم کرد و بعد حکمیتش با مجلس خواهد بود.

بنا بر این امشب بنده نمی خواهم وارد اصل مطلب بشوم و ضمناً همینطور که شب اول ورود خود اظهار امتنان کردم باز از اینکه ایشان قانع شدند و منتظر شدند که اظهارات خودشان را در حضور بنده بکنند نهایت امتنان را دارم.

رئیس - بوجب رأی که گرفته ایم جزو دستور جلسه آینده شده می ماند برای جلسه آینده

(از طرف بعضی از نمایندگان - صحیح است)

رئیس جلسه بعد شب شنبه دو ساعت و نیم از شب گذشته.

آقای عداد السلطنه (اجازه)

عداد السلطنه - کبیسون دوازده نفری معین نشد بطور انتخاب میشود از شعبه انتخاب میشود یا از مجلس؟

رئیس آنجا گفته شد از مجلس و دوازده نفر هم گفته شد.

آقای حاج عزالمالک (اجازه)

حاج عزالمالک بنده هم عرض همین بود.

رئیس - آقای سردار معظم خراسانی (اجازه)

سردار معظم - بنده دیگر عرضی ندارم میخواستم بدانم جلسه آتی کی است که معلوم شد شب سه شنبه است.

(مجلس چهار ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - مؤتمن الملک - منشی معظم السلطان

جلسه ۱۴

صورت مشروح مجلس لیل سه شنبه سوم ثور ۱۳۰۴ مطابق هفدهم رمضان المبارک ۱۳۴۳

(مجلس سه ساعت و ربع از شب گذشته بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید)

(صورت جلسه لیل یکشنبه اول شوز را آقای آقا میرزا شهاب قرائت نمودند)

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - آقای د کتر احیاء السلطنه بر حسب اطلاع بیک کبیسون دادند مرخصی اند و چون کبیسون هم اکثریت پیدا نکرده بود که راپرت بدهد این است

سردار معظم خراسانی - بلی بنده هم کاملاً تأیید میکنم فرمایشات آقای ناصر الاسلام را البته وقتی که مطلب به تصوات مجلس شورای ملی گذاشته میشود و اظهارات طرفین باید مدتی بر یکصدار کی باشد باین ملاحظه است که ما طرفین هم مدارک خودمان را اقامه خواهیم کرد و بعد حکمیتش با مجلس خواهد بود.

بنا بر این امشب بنده نمی خواهم وارد اصل مطلب بشوم و ضمناً همینطور که شب اول ورود خود اظهار امتنان کردم باز از اینکه ایشان قانع شدند و منتظر شدند که اظهارات خودشان را در حضور بنده بکنند نهایت امتنان را دارم.

رئیس - بوجب رأی که گرفته ایم جزو دستور جلسه آینده شده می ماند برای جلسه آینده

(از طرف بعضی از نمایندگان - صحیح است)

رئیس جلسه بعد شب شنبه دو ساعت و نیم از شب گذشته.

آقای عداد السلطنه (اجازه)

عداد السلطنه - کبیسون دوازده نفری معین نشد بطور انتخاب میشود از شعبه انتخاب میشود یا از مجلس؟

رئیس آنجا گفته شد از مجلس و دوازده نفر هم گفته شد.

آقای حاج عزالمالک (اجازه)

حاج عزالمالک بنده هم عرض همین بود.

رئیس - آقای سردار معظم خراسانی (اجازه)

سردار معظم - بنده دیگر عرضی ندارم میخواستم بدانم جلسه آتی کی است که معلوم شد شب سه شنبه است.

(مجلس چهار ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - مؤتمن الملک - منشی معظم السلطان

جلسه ۱۴

صورت مشروح مجلس لیل سه شنبه سوم ثور ۱۳۰۴ مطابق هفدهم رمضان المبارک ۱۳۴۳

(مجلس سه ساعت و ربع از شب گذشته بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید)

(صورت جلسه لیل یکشنبه اول شوز را آقای آقا میرزا شهاب قرائت نمودند)

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - آقای د کتر احیاء السلطنه بر حسب اطلاع بیک کبیسون دادند مرخصی اند و چون کبیسون هم اکثریت پیدا نکرده بود که راپرت بدهد این است

شورای ملی منقذ شده بود و هنوز دولت ... بود که قرار داد در ایران صورت خارجی پیدا خواهد کرد . جواهرانی که حضرت والا داده اند البته يك فستش را آقایان در جرائد خوانند انمولی بنده مقصود را نفهمیدم که انکار است . اقرار است . طه است ما هیچ نفهمیدم باین وصف آقایان چه طور میتوانند وارد بشوند در موافقت با حضرت والا که حافظ قرار داد هستند باقرار خودشان . فقط فقط میگویند مقدمات وقت نبودن مرکز فعل در مملکت مرا مجبور باین کار کرد . بنده عرض می کنم زمانه داران دیگری در مملکت بودند . اشخاص دیگری بودند آقایان چه وظیفه مقدس بود که باید حضرت والا و رفقا ایشان انجام میدهند و بگمانی که شرکت نکنند متعرض بشوند . بنده عرض میکنم بعضی از آقایان هم در مملکت بودند که در دوره چهارم مدافع ایشان بودند و نظامیها در منزل ایشان مراقبت میکردند تا کسانی که مخالف قرار داد بودند وارد نشوند و هر کسی که مخالف قرار داد بود تبعید می شد من جمله عده ای را بکاشان تبعید کردند .

حالا آقای مدرس تبعید نشده یعنی موافق به تبعید ایشان نشدند آن يك مسئله ای است علیه .

برای قرارداد خود کشی کردن باین اندازه که يك شهری را تهدید کنند و يك عده ای را تهدید کنند نشود گفت که هاقین قرارداد علانند براه این قرارداد نبوده اند .

قسمت دیگر از اعتراض بنده (که به حکومت نمیتوانم تغییر کنم) مطرح شدن قضیه ارباب جشید در عدلیه بوده است و صورتی که از رشوه ها داده است من جمله ۸۰۰۰ تومان باسم حضرت والا نوشته شده است .

در این قسمت بنده نمی توانم بگویم حق است و حق قضاوت ندارم چون اطلاع درستی در این قضیه ندارم ولی آنچه در مطبوعات نوشته اند من جمله حضرت والا ایشان نوشته شده است از آنجائی که بنده وظیفه دارم آنچه را که از نقطه نظر حقیقت می توانم بگویم باین نقطه نظر گفتم که مجلس هم بوظیفه وجدانی خودش رفتار بکند والا از نقطه نظر شخصی هیچ نظر سومی نسبت بعضرت والا نداشتم .

فقط فقط معتقدم که مجلس شورای ملی که مرکز نقل مملکت است باید دارای يك وکلای باشد که از این نسبتها بری باشد یا خودش را تبرئه کند .

رئیس - آقای داور .

(اجازه)

داور - در ابتدای دوره چهارم تقنینیه يك كفه كهسائی در سر اعتبارنامه من جمله تبارنامه شاهزاده نسرتهالوه پیش آمد

بنده در آنوقت شرف عضویت مجلس را نداشتم و در اواخر دوره چهارم بمجلس آمده ولی آثار آن كشمکشها را بدیدم از نزدیک دیدم (آثاری که طبیعت در این طور مواقع پیش می آید و در مسائل ملکنی هم تا بگذرد همیشه مؤثر است) از همین نقطه نظر بود که امیدوار بودم در این دوره از این قبل كشمکشها و زد و خورد ها پیش نیاید و ما بتوانیم با کمال اطمینان معتقد باشیم باینکه مجلس پنجم يك مجلس تاریخی خواهد بود و مملکت يك خدمات خواهد کرد و يك جنبی و قوی همه قسم موفق به اصلاحات خواهد شد متأسفانه همچو معلوم میشود که باز این قبیل گفتگوها پیش می آید و حتی تکرار میشود .

از طرفی خیلی خوشوقتیم که بنده مدافعه می کنم چون خودم بگو از اشخاصی بودم که در موقع انعقاد قرارداد باندازمی که می توانستم در خارج از ایران اقداماتی در این باب کردم و ویروستها را نوشتم و در جرائد انتشار دادم برای اینکه آن قرارداد را برای ایران خوب بنمایانم ولی مطابق ترتیبی که در خارج ایران معمول بود می نوشتم این یکی از خطاهای سیاسی بزرگ است که دولت ایران مرتکب شده است

بنده تصور میکنم که هیچکس در زندگانی سیاسی خودش نمی تواند ادعا بکند که هیچوقت هیچ خطی هیچ اشتباه نداشته است همه کس ممکن است دچار خط و اشتباه بشود

بنده فداانم حکومت آنوقت این مسئله را بعد از اینکه این قضایا پیش آمد اصل قرارداد از میان رفت معتقد بودم که يك خط بزرگی است یا خیر ؟ ولی بنظر بنده يك خط بزرگ بود در هر صورت برای اینکه این قبیل مسائل و خطها را بشخص بر گردانند و خیانت حساب کنند و يك مصداق باشد که بشود در يك چنین موقعی آنرا عنوان کرد گمان میکنم موافق ترتیب و موافق اصول يك مقدمات دیگری لازم داشته باشد يك دلالتی ویرایشی و يك معكبه صلاحیت داری میخواهد تا در آنجا مطابق قانون و موافق اصول و فوائد قضائی قضا حل شود شود و بگویند که ما بهت حاکم که صلاحیت رسیدگی باین مسئله را داشته ایم از روی اسناد و دلالت مماثبات شد که این شخص یا این اشخاص خیانت کرده اند پس از آنکه همچو ورقه در دست بود البته بدون گفتگو در يك همچو موقعی میتوان آنرا ابراز کرد و ثابت نمود منتهی در ایران گاهی در مسائل خیلی دقیق میشوند گاهی اغماضهای زیادی و معمول میدارند و هیچ فرقی بین این دو مرحله نمیگذرانند مرحله اول آنست که يك نسبتی بیک کسی داده شده و مرحله دیگر وقتی است که آن نسبت در يك معكبه صلاحیت داری طرف بحث و شور واقع شده و بآن

رأی داده شده و معلوم شده است که يك هلی بوده است مخالف ترتیب و مخالف قانون و قابل تعقیب است و از همین نقطه نظر است که تصور میکنم آقایان مخالفین اشاره فرمودند بيکی دو موضوع که قسمت آخرش که در خاطر مانده است قضیه ارباب جشید است البته خود آقایان پس از وقت تصدیق خواهند فرمود که صرف يك نسبت بيك کسی باینک اسنادی بيك کسی همچو وقت ما این نمیشود که آن شخص را ما مقصر بدانیم (اصل این است که اشخاص بی تصمیمند) لااقل اصول قضائی منظور میگردد و اینطور حکم میکند حالا اگر این اصل در نظر بعضیها طور دیگر بوده نمیدانم ولی اصل این است که اشخاص بی تصمیمند تا آن وقتی که يك حکم حکم بتفصیر آنها بدهد و تصور میکنم از برای مصالح هر جامعه باید ط فداانم اصل بود یعنی اشخاص مادامی که تصمیم آنها در يك معكبه صلاحیت داری به ثبوت نرسیده است آنها را باید بدون تصمیم دانست باین ملاحظه است که عرض میکنم این موضوع را نمیشود اصلا مطرح کرد که کرد داخل آن موضوع شد زیرا ما اینجا هیت قضائی نیستیم و باستی در يك جای صلاحیت داری رسیدگی شود که آنجا را ما حاکم عدلیه میگردد و نباید در آنجا رسیدگی شود پس از آنکه رسیدگی شده معلوم شد که طرف استناد مسکوم بوده و تقصیر کرده است البته آن وقت ترتیب اثری هم داده خواهد شد چون نمی خواهم زیاد داخل در بحث مذاکرات شوم تصور میکنم که تصدیق داشته باشند که همه حتی امکان باید سعی کنیم که مذاکرات مجلس ختم صلاحیت و با يك بداندند و يك قضاوت مترشانه بنظر نرسد این این است که پیش از این نمیخواهم چیزی عرض کنم ولی همیشه تکرار میکنم و تکرار میکنم چنانچه در اول هم عرض کردم ما باید کاری نکنیم که انشاء الله مجلس باین نظری که نظر وحدت باشد بتواند نکلیم و بالاخره این كشمکشها بکنیم که وقت خودمان را صرف این كشمکشها يك آثاری از خود باز میگردد که شاید ما را در بعضی مواقع از يك کارهای بزرگی باز خواهد داشت .

(جمعی گفتند - مذاکرات کافی است) (بعضی اظهار نمودند - کافی نیست)

رئیس - رأی می گیریم آقایان باینکه مسداکرات را کافی می دانند قیاس فرمایند .

(اغاب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد معلوم میشود کافی است . رأی میگیریم بنایندگی شاهزاده نسرتهالوه آقایان باینکه تصویب میکنند قیام فرمایند .

(اغاب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد . قسمت آقای

سردار معظم میباید برای بعد از تنفس برای اینکه مسئولیت متوجه نشود باید عرض کرد به آقایان اینکه گفته شد برایشب در مجلس رأی گرفته شد که کمیسیون فقط از مجلس انتخاب شود گویا اینطور نباشد پیشنهاد آقای عبادالسلطنه قرائت میشود تا خاطر آقایان مستحضر بشود

(پیشنهاد فوق شرح ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم راجع بمسئله فقط کمیسیون هیت تفری مخصوص تشکیل شود و در صورتیکه لازم شود با مشارکت کمیسیون فوائد عامه ایرت او را حاضر و به مجلس تقدیم نماید .

رئیس - آقای عبادالسلطنه .

(اجازه)

عبادالسلطنه نظر بنده از اینكه پیشنهاد کردم این بود که کمیسیون از مجلس انتخاب شود بعد در آخر مجلس دوسه نفر از آقایان تردید کردند و من مخصوصاً توضیح خواستم در آن وقت هم غالب آقایان تصدیق فرمودند که از مجلس انتخاب شود و مخالف هم نشد و همان سکوت مجلس در حقیقت رأی بود .

رئیس - بیجزي که رأی گرفته شده است پیشنهاد بوده است نه تصور خانمانی پس باید رأی بگیریم به پیشنهاد آقای دولت آبادی .

(اجازه)

مدرس - بنده هم اظهارات آقای عبادالسلطنه را تأیید میکنم يك كسی پیشنهاد کرده بود از شنبه بنده عرض کردم از مجلس و به همین ترتیب مجلس خانه یافت .

(جمعی از نمایندگان صحیح است)

رئیس - عرض میکنم چیزی که بآن رأی گرفته شد همان پیشنهاد بود و در اینجا اسمی از مجلس برده نشده است . آقای حاجز المالك .

(اجازه)

حاجز المالك - بنده موافقم با آقای مدرس .

رئیس - آقای دولت آبادی پیشنهاد را مسترد میکنید باز رأی بگیریم؟

حاج میرزا یعنی دولت آبادی رأی بگیریم .

حاجز المالك - بنده مخالفم .

رئیس - آقای آصف المالك .

(اجازه)

آصف المالك - بنده با شنبه مخالفم .

رئیس - بفرماید .

آصف المالك - کمیسیون نفت کمیسیون مهمی است و باید اشخاص از نقطه نظر صلاحیت و تخصصشان انتخاب بشوند چون انتخاب از شنبه بترتیب فرقه است ملاحظه صلاحیت و اطلاعات نباشد و ممکن است اشخاصی انتخاب بشوند که اطلاعات و خصوصیات نداشته باشند از این جهت بنده

تصور میکنم که اگر از مجلس انتخاب شود این رعایت بهتر میشود تا از شنبه . (بعضی از نمایندگان صحیح است)

رئیس آقای دولت آبادی (اجازه)

دولت آبادی - بنده تصور میکنم از مجلس نیشود آنطوریکه باید انتخاب کرد و شاید خیلی تشنگ آراه تولید شود و به همین نظری که فرمودند راجع بکمیسیون نفت باید يك اشخاصی که صلاحیت برای این کار داشته باشد انتخاب شوند بنظر بنده اینطور آمد که از شنبه انتخاب شود تا رعایت صلاحیت اشخاص بهتر شود و اگر خواهند از مجلس انتخاب کنند خیلی تشنگ آراه حاصل خواهد شد و شاید بالاخره ما کثرت نسبی انتخاب شود . اینست که پیشنهاد کردم از شنبه انتخاب شود .

(جمعی گفتند مذاکرات کافی است)

رئیس - رأی میکنم به پیشنهاد آقای دولت آبادی . آقایان باینکه تصویب میکنند قیام فرمایند .

ایچند تفری قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشده است داد میشود در موقع تنفس تبادل نظر میشود و قتیکه جلسه تشکیل شد کمیسیون باید انتخاب شود .

(در این موقع جلسه تنفس تعطیل و پس از یک ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - شروع شود با انتخاب کمیسیون نفت . آقایان آراه خودشان را قلم نمایند بعد دوم وقتش اعلام خواهد شد که شرف ببرد و رأی خودشان را بدهند شروع میشود بمذاکره در اعتبار نامه آقای سردار معظم در این ضمن آقایان تشریف میبرند بیرون برای رأی دادن ولی يك يك تشریف میبرند از درب طرف دست چپ تشریف میآورند بترتیب نیمکتها اول نیمکت اول دست راست بعد دوم سوم الی آخر بعد نمکت اول مرکز الی آخر و بعد دست چپ . آقای سردار نصرت اگر حاضر هستند تشریف ببرند رأی بدهند سه بیانند

(چند نفر برای خروج حرکت نمودند)

رئیس - يك يك تشریف ببرید همه بگذرند نشود .

مذاکرات راجع باعتبار نامه آقای سردار معظم است آقای ناصر الاسلام برایشب اعتراضات خودشان را بیان کردند . آقای سردار معظم .

(اجازه)

سردار معظم بنده با قرائت صورت مشروح مجلس با اعتراضات آقای ناصر الاسلام نسبت بخودم آشنا شدم و امشب هم چند کلمه جواب عرض خواهم کرد

اولا بر عرض آقایان میرسانم نظر باین که در زیر و رو کردن حوادث گذشته ممکن

است انسان بلا اراده مزاحم يك اشخاصی بشود که اسلام و رفیت هم ندارد لهذا جواب های من فقط محدود خواهد بود برید اعتراضاتی که شده است .

اعتراضاتی که بنده شده است عبارت بوده است از سه فقره یکی اینکه مرخصو کمیسیون میکس بوده ام کمیسیون میکس چه بود ؟ کمیسیون میکس کمیسیون بود که دولت زمان در تحت تأثیر هر حادثه و واقعه که بود برای تقسیم سی و سه هزار لیره مرارتیه قبول کرد .

در قبول اساس آن من ابتدا شرکت نداشتم و مربوط بهما من هم نیست و شما اینطور آمد که از شنبه انتخاب شود تا رعایت صلاحیت اشخاص بهتر شود و اگر خواهند از مجلس انتخاب کنند خیلی تشنگ آراه حاصل خواهد شد و شاید بالاخره ما کثرت نسبی انتخاب شود . اینست که پیشنهاد کردم از شنبه انتخاب شود .

(جمعی گفتند مذاکرات کافی است)

رئیس - رأی میکنم به پیشنهاد آقای دولت آبادی . آقایان باینکه تصویب میکنند قیام فرمایند .

ایچند تفری قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشده است داد میشود در موقع تنفس تبادل نظر میشود و قتیکه جلسه تشکیل شد کمیسیون باید انتخاب شود .

(در این موقع جلسه تنفس تعطیل و پس از یک ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - شروع شود با انتخاب کمیسیون نفت . آقایان آراه خودشان را قلم نمایند بعد دوم وقتش اعلام خواهد شد که شرف ببرد و رأی خودشان را بدهند شروع میشود بمذاکره در اعتبار نامه آقای سردار معظم در این ضمن آقایان تشریف میبرند بیرون برای رأی دادن ولی يك يك تشریف میبرند از درب طرف دست چپ تشریف میآورند بترتیب نیمکتها اول نیمکت اول دست راست بعد دوم سوم الی آخر بعد نمکت اول مرکز الی آخر و بعد دست چپ . آقای سردار نصرت اگر حاضر هستند تشریف ببرند رأی بدهند سه بیانند

(چند نفر برای خروج حرکت نمودند)

رئیس - يك يك تشریف ببرید همه بگذرند نشود .

مذاکرات راجع باعتبار نامه آقای سردار معظم است آقای ناصر الاسلام برایشب اعتراضات خودشان را بیان کردند . آقای سردار معظم .

(اجازه)

سردار معظم بنده با قرائت صورت مشروح مجلس با اعتراضات آقای ناصر الاسلام نسبت بخودم آشنا شدم و امشب هم چند کلمه جواب عرض خواهم کرد

اولا بر عرض آقایان میرسانم نظر باین که در زیر و رو کردن حوادث گذشته ممکن

نمایندگان معترم لازم میدانند قرائت بکنم قرائت میکنم .

بر حسب این سند رئیس الوزرا وقت بیست و نهم برج حوت حکومت نظامی اعلان میکنند نه تنها در گیلان بلکه در گیلان و قزوین و تنگان و مازندران و نقاط جزء آن .

این ورقه را تقدیم مقام معترم ریاست مجلس میکنم و اگر آقایان نمایندگان معترم لازم بدانند قرائت میکنم لازمست قرائت بکنم ؟

(جمعی از نمایندگان خیر لازم نیست)

سردار معظم - بر حسب این ورقه که من تقدیم کردم رئیس الوزرا زمان اختیارات نه تنها گیلان بلکه نقاط مذکور هم وقت را بر رئیس قزاقخانه آن زمان کنترل استراتژیک و اگذار کرد و بایشان يك اختیارات نامحدودی در تمام این قسمت ها داده شده بود .

کنترل استراتژیک هم از طرف خودش این اعلان و این حکم نظامی را منتشر میکند اینرا هم میده خدمت آقای رئیس اینهم لازم است قرائت شود

(دوسه نفر از نمایندگان خیر)

سردار معظم - بر حسب این دو اعلان و این دو سند کلیه مأمورین کشوری دارای هیچ نوع اختیاری نبودند و در تمام این حوزه که تکرار میکنم که محدود به حوزه گیلان نبود مازندران - تنگان - قزوین و زنجان و طولانش هم بود در تمام این حوزه ها تمام این اختیارات داده شده بود بر رئیس اردوی اعزامی کنترل استراتژیک حتی يك ماده هم آنها دارد که اختیار عزل و انفصال کلیه مأمورین کشوری که موافقت با نظر او نکند داده شده است به کنترل استراتژیک . خود او ماده ثابت میکنند که مأمورین کشوری در آنوقت دارای هیچ نوع اختیاری نبوده اند در گیلان دور مرتبه اشخاص معلوم شدند بگردد اولد کتر حشمت بود پس از آنکه ابتداء آمدو تسلیم از روی دولتی شد و تأمین نامه گرفت از طرف کنترل استراتژیک بارتانین نام داده شد و قرار شد مراجعت کند بهلوی میرزا کوچک خان از طرف قوای نظامی تأمین بدهد و او را برگرداند و بیاورد که قوای میرزا کوچک خان هم تسلیم شدند و عقبه تمام شود و دکتر حشمت از رشت رفت بلاهیجان و در آنجا برخلاف تأمین نامه که گرفته بود عمل کرد یعنی برنگشت و بامیرزا کوچک خان هم موافقت نکرد که او را برگرداند و يك عده قوا مأمور شدند و رفتند جنك کردند و بالاخره دکتر حشمت را گرفته آوردند رشت و در معكبه نظامی او را معاکه کرده و مسکوم با عده گردید با عده هم شد يك مطلب دیگری موقع دیگری بود که در قزوين فونمات جنك شد و در موقع

جنك و حمله بسنگرهای جنگلی هایست نذر آدم دستگیر شدند این بیست نفر مطابق رأیت کتبی فرمانده قزوين و مطابق رأیت کتبی رئیس قشون گیلان که بنده متأسفانه و ایرتیش زدم نیست که اینجا ارائه بدهم ولی مفادش در نظر هست و میتوانم بگویم حاکی از این بود که این عده يك چند نفرشان در سنگرها تفنگ دست گرفته شده بودند و يك عده دیگر شارب مشغول بردن و رساندن فشنگ بسنگرهای جنگلیها بوده اند دستگیر شده اند در معكبه نظامی که در قزوين تشکیل شده بود و در معكبه نظامی که در خود گیلان تشکیل شده بود پنج نفر از بیست نفر مسکوم با عده شدند و بیا زوده نفر دیگر مسکوم به سال اصال شافه شدند و حکم معكبه هم بتقیات بموقع عمل گذارده شد پس بنابر این هیچ اعتراضی بر نشده نیست زیرا که بنده ناخشنودی داشته ام و نهامت این کار بودام و نه قشون در تحت امر من بوده است قشون مستقل بود و از طرف دولت آن زمان دارای اختیارات غیر محدود . فرمانده قزوين هم معین بود فرمانده قزوين فونمات کاشان بر کاجشیب بود و در خود رشت هم صاحب منصب و رئیس کل قوا اسلو تیسگر بود پس در این مورد هم اعتراضی متوجه من نیست - آقای ناصر الاسلام در آن موقع خودشان تشریف نداشتم و البته اظهارات اشخاص منبرسمه ما است که شنیدند يك قدری هم تصور از طرف بنده است در آن زمان اظهارات داشتم باینکه بنده به مانند که چرا تکلم نکردی عرض می کنم اگر آقایان بخوانند و خواه اظهاراتی را تکلم کند شاید وقت کافی نداشتند در اولین مرحله در صدد تکلم قضیه بر نادم نهادم آقای ناصر الاسلام هم تصور کردند که این اظهارات مستحق حقیقت بوده است این بود جواب اظهارات آقای ناصر الاسلام که بنده بر عرض آقایان نمایندگان معترم رساندم و در خانه هم عرض میکنم که اشخاص ادار و مجبور هستند ماشین اداری باشند جز اجرای احکام مافوق خودشان که وظیفه شان هست هیچ چاره ندارند بنده هم در تمام مأموریت هائی که داشتم اجرای وظیفه و اطاعت مافوق را کردم و بوظیفه خودم عمل نمودم (جمعی از نمایندگان مذاکرات کافی است)

رئیس - آقایان مذاکرات کافی میدانند؟ (جمعی گفتند بله کافی است)

رئیس - رأی میگیریم بنایندگی آقای سردار معظم آقایان باینکه وکالت ایشان را تصویب می کنند قیام فرمایند .

(اغاب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد آقای وکیل الملك (احضار برای قرائت رأیت)

آقای وکیل الملك رأیت شنبه چهارم را راجع بنایندگی آقای قائم مقام از تبریز

ذودتر رجوع بکسیون بشود کز رسیدگی بکنند بصدور پیشود
(جمعی از نمایندگان - بلند تر بفرمائید)
(لایحه راجع بمالیات بشرح آتی قرائت شد)
مجلس شورای ملی شیده آثار کانه از آنجا که وزارت مالیه در نظر دارد طریق و وضع واخذ مالیات را در مملکت حتی بقدر ساده تر نموده و هده کثیری از مالیات های کوچک را که هم باعث زحمت و دردسر مؤدیان وهم وصول آن متضمن خرج فوق العاده برای دولت میباشد معذور نماید و نظر باینکه برای تعمیم معارف و تهیه موجبات حفظ الصحة عمومی و ساختن راه های شوسه و راه آهن و حفظ و اداره کردن آن ها و اصلاح و ترفی دادن و ضمیمات فلاحت و تجارت مملکت احتیاج مبرمی به تربیت عایدات دارد لذا لایحه قانونی ذیل را در این موضع مالیات بر معاملات تهیه نموده و از آقایان نمایندگان محترم تقاضا مینماید حقه تصویب فرمایند.
(قانون مالیات بر معاملات)
ماده اول - از حاصل فروش سکنیه انواع اتمه و مال التجاره اراضی و آب و سایر اموال منقوله و غیر منقوله قبل از وضع خرج و نیز از عایدات مطلق سکنیه مشاعل و حرف و خدمات باستانی حقوق و اجرت و نیز از عایدات مطلق کلیه ممالاتی که متضمن مبادله جنس نباشد از قبیل ممانخانه ها - انبارها - موسسات رهنی ساختن و تعمیر آبنه ماشین آلات و اثاثیه و ملبوس و غیر آنها و انواع حمل و نقل و غیره مالیاتی معادل یک درصد بموجب این قانون مأخوذ خواهد شد
ماده دوم - فلات و جویاتی که بصرف ارزاق مملکت میرسد و نان هائی که از آنها ساخته می شود از مقررات این قانون مستثنی است.
ماده سوم - اجناس صادره از مملکت در حکم فروش محسوب و مقررات این قانون شامل آنها میشود.
ماده چهارم - در مواردی که بطت تعیین و اخذ مالیات از هر یک از معاملات عایدات مشاعل و غیره ممکن و عملی نباشد میزان متوسط معاملات هر مودی یا جمعی از آنها در نظر گرفته شده و از آن در مالیاتی وضع خواهد شد.
ماده پنجم - در سال اول متعاقب تصویب این قانون از عایدات حاصله از این مالیات پس از وضع ۶۸۰۰۰۰ تومان که از بودجه عایدات بر آورد و تخمین شده است یک خس برای مضارح وصول آن تعیین داده خواهد شد و در سنوات بعد مضارح وصول این مالیات حسب المسمول در جزو بودجه کل مملکت پیش بینی خواهد شد و نظر باینکه این مالیات بر کلیه انواع فروش و معاملات وضع میشود اخذ و وصول

۲۸ فقره مالیات های غیر مستقیم و ۱۴۹ فقره مالیات های مستقیم مقصود ذیل در مواردی که مربوط بفروش یا معاملاتی بطریق که فوقاً مذکور شد می شوند متروک خواهد شد و در ظرف یکسال پس از اجرای این قانون الفاء قطعی کلیه مالیات های مزبور به مجلس شورای ملی پیشنهاد خواهد شد.
(مالیات های غیر مستقیم که باید علفی شوند)
۱ - مالیات حراج
۲ - مالیات نمایش
۳ - مالیات قیام
۴ - مالیات سهاگی
۵ - مالیات دلایلی تریاک
۶ - مالیات دلایلی مال التجاره
۷ - مالیات دلایلی سوق المواب
۸ - مالیات کلک ترانی
۹ - مالیات سوخت و تره بار
۱۰ - مالیات ذغال
۱۱ - مالیات میوه و تره بار
۱۲ - مالیات باغ و بوه و بستان
۱۳ - باج فصلی
۱۴ - مالیات حمل و روغن
۱۵ - مالیات سرب و پادوت
۱۶ - مالیات داغ کفش
۱۷ - مالیات قوا که
۱۸ - مالیات ماشین پنبه
۱۹ - مالیات مردار کشی
۲۰ - مالیات لش کشی
۲۱ - مالیات لاطاری
۲۲ - رسوم کشمش
۲۳ - باج نمک
۲۴ - مالیات مازوج
۲۵ - مالیات خانقات
۲۶ - عشور تبریز (تریاک تنباکو کثیرا مزباج و غیره)
۲۷ - اجازه تجارت
۲۸ - عیدی
(مالیات های مستقیم که باید علفی گردند)
۱ - مالیات صنف بزرا
۲ - مالیات صنف علاقه بند
۳ - مالیات صنف سمسار
۴ - مالیات صنف مسگر
۵ - مالیات صنف ندمال
۶ - مالیات صنف آهنگر
۷ - مالیات صنف چلیگر
۸ - مالیات صنف نعلچلیگر
۹ - مالیات صنف نعلبند
۱۰ - مالیات صنف کلاهدوز
۱۱ - مالیات صنف زرگر
۱۲ - مالیات صنف خیاط
۱۳ - مالیات صنف جاقوساز
۱۴ - مالیات صنف سراج
۱۵ - مالیات صنف کولچه پز
۱۶ - مالیات صنف کماچ پز
۱۷ - مالیات صنف حلوا پز

۱۸ - مالیات صنف کفش دوز
۱۹ - مالیات صنف صباغ
۲۰ - مالیات صنف درواز
۲۱ - مالیات صنف آشپز
۲۲ - مالیات صنف چرم دوز
۲۳ - مالیات صنف خراز
۲۴ - مالیات صنف کوزه فروش
۲۵ - مالیات صنف عصار
۲۶ - مالیات صنف آجیل فروش
۲۷ - مالیات صنف بلور فروش
۲۸ - مالیات صنف بالان دوز
۲۹ - مالیات صنف جوراب باف
۳۰ - مالیات صنف حلوائی و شیرینی
۳۱ - مالیات صنف حلاج
۳۲ - مالیات صنف چیت ساز
۳۳ - مالیات صنف شال باف
۳۴ - مالیات صنف رداف
۳۵ - مالیات صنف ریسمن باف
۳۶ - مالیات صنف دو شاپ ساز
۳۷ - مالیات صنف قنار
۳۸ - مالیات صنف گیوه فروش
۳۹ - مالیات صنف مکاری
۴۰ - مالیات صنف موتاب
۴۱ - مالیات صنف متفرقه
۴۲ - مالیات صنف نقاش
۴۳ - مالیات صنف آینه ساز
۴۴ - مالیات صنف اطو کش
۴۵ - مالیات صنف آرد فروش
۴۶ - مالیات صنف باغبان
۴۷ - مالیات صنف باروت کوب
۴۸ - مالیات صنف بنا و شست مال
۴۹ - مالیات صنف پیکندار
۵۰ - مالیات صنف موبت النخل
۵۱ - مالیات صنف پنبه دوز
۵۲ - مالیات صنف تخمه فروش
۵۳ - مالیات صنف تره بارچی
۵۴ - مالیات صنف توتون فروش
۵۵ - مالیات صنف زارع
۵۶ - مالیات صنف آبیان
۵۷ - مالیات صنف و باغ و چرم ساز
۵۸ - مالیات صنف دو آنگر
۵۹ - مالیات صنف دوا فروش
۶۰ - مالیات صنف صابون پز
۶۱ - مالیات صنف علاف
۶۲ - مالیات صنف قناد
۶۳ - مالیات صنف قهوه چی
۶۴ - مالیات صنف کلامال
۶۵ - مالیات صنف کبابی جگر کی
۶۶ - مالیات صنف قصاب
۶۷ - مالیات صنف خیاز
۶۸ - مالیات صنف خراط
۶۹ - مالیات صنف زهتاب
۷۰ - مالیات صنف خورده فروش
۷۱ - مالیات صنف سافری ساز
۷۲ - مالیات صنف سبزی فروش
۷۳ - مالیات صنف شانه ساز
۷۴ - مالیات صنف شمع

دوره پنجم
۷۵ - مالیات صنف شمیر گرد کارگر
۷۶ - مالیات صنف حمامی
۷۷ - مالیات صنف عطار
۷۸ - مالیات صنف بقال
۷۹ - مالیات صنف کاو کش
۸۰ - مالیات صنف گنبا کوفروش
۸۱ - مالیات صنف شیلات
۸۲ - مالیات صنف خام شر
۸۳ - مالیات صنف نساج
۸۴ - مالیات صنف ذغال فروش
۸۵ - مالیات جماعت یهود
۸۶ - مالیات جماعت نخود پز
۸۷ - مالیات جماعت نجار
۸۸ - مالیات جماعت سبزی کار
۸۹ - مالیات صنف موج باف
۹۰ - مالیات صنف پارچه دوز
۹۱ - مالیات صنف قناد و حلوائی
۹۲ - مالیات صنف بز و سمسار
۹۳ - مالیات صنف ملکی دوز
۹۴ - مالیات سرقاطری
۹۵ - مالیات صنف مقلی
۹۶ - مالیات صنف شیک دوز
۹۷ - مالیات صنف چوب فروش
۹۸ - مالیات صنف پوز باف
۹۹ - مالیات دکان داری
۱۰۰ - مالیات انواع شاری
۱۰۱ - مالیات صنف حصیر باف
۱۰۲ - مالیات صنف شیشه گر
۱۰۳ - مالیات صنف کافه فروش
۱۰۴ - مالیات صنف سفید گر
۱۰۵ - مالیات صنف صلاح
۱۰۶ - مالیات صنف صراف
۱۰۷ - مالیات صنف ریخته گر
۱۰۸ - مالیات صنف باطیل ساز
۱۰۹ - مالیات صنف نشاسته ساز
۱۱۰ - مالیات صنف زرد چوب کوب
۱۱۱ - مالیات صنف ستاساز
۱۱۲ - مالیات صنف نیل فروش
۱۱۳ - مالیات صنف پوست دوز
۱۱۴ - مالیات صنف گل پز
۱۱۵ - مالیات صنف جناغ قدک
۱۱۶ - مالیات صنف کرخی دور
۱۱۷ - مالیات صنف لایف
۱۱۸ - مالیات صنف گازر
۱۱۹ - مالیات صنف کپتایی
۱۲۰ - مالیات صنف پالوده و بستنی فروش
۱۲۱ - مالیات صنف کاروانسر - دار
۱۲۲ - مالیات صنف کله داری
۱۲۳ - مالیات عیدی کله داری
۱۲۴ - مالیات کرمک داخلی پنبه
۱۲۵ - مالیات صنف سراج و کفاش
۱۲۶ - مالیات صنف قاشق تراش
۱۲۷ - مالیات صنف سکاگ

۱۲۸ - مالیات صنف خراز و وسط
۱۲۹ - مالیات شیریه خانه
۱۳۰ - مالیات صنف پنبه فروش
۱۳۱ - مالیات صنف کر باس دوز
۱۳۲ - مالیات صنف دستمال
۱۳۳ - مالیات قربتی ها
۱۳۴ - مالیات صنف نطفه فروش
۱۳۵ - مالیات صنف بقله فروش
۱۳۶ - مالیات صنف چغماق ساز
۱۳۷ - مالیات صنف قندان ساز
۱۳۸ - مالیات صنف کاسه گر
۱۳۹ - مالیات صنف تمبلر
۱۴۰ - مالیات صنف دهنه گر
۱۴۱ - مالیات صنف میخبر
۱۴۲ - مالیات صنف آجر پز
۱۴۳ - مالیات صنف چینی بندن
۱۴۴ - مالیات صنف ساعت ساز
۱۴۵ - مالیات صنف طایفه سیاهی
۱۴۶ - مالیات شکر قرمز
۱۴۷ - مالیات صنف طراح
۱۴۸ - مالیات صنف مقلی
۱۴۹ - مالیات صنف شمع
ماده ششم - وزارت مالیه مأمور اجرای این قانون و تهیه نظامنامه برای اجرای آن میباشد.
این قانون بمجرد تصویب بموقع اجرا گذارده خواهد شد.
رئیس الوزراه و وزیر مالیه رضا مدیر الملک
رئیس - این لایحه فرستاده میشود بکسیون مالیه
لایحه راجع به مستغلات هم قرائت بشود بیانه؟
(جمعی از نمایندگان - قرائت شود)
رئیس - بسته بقاضای آقای وزیر مالیه است
وزیر مالیه - رجوع بکسیون شود کافی است.
رئیس - فقط موادش قرائت میشود (آقای آقامیرزا شهاب الدین) بشرح ذیل قرائت نمودند)
ماده اول - باستانی مستغلات و اراضی متعلقه بدولت از کلیه مستغلات و اراضی که در اجاره باشد و یا کمتر از میزان استمداد اجاره آنها با اجازه رفته باشد از تاریخ تصویب این قانون مالیاتی معادل صدی پنج میلی که معمولاً ممکن است اراضی و مستغل مزبوره با اجازه داد مأخوذ خواهد شد.
ماده دوم - برای اجرای ماده فوق و تعیین میزان استمداد اجاره ملکهای یک پانزدهم قیمت آن مأخذ قرار داده می شود.
ماده سوم - هر یک از مواد قانون مصوبه ۹ سنبله ۱۳۲۴ که باینستند ملول مواه

قوک مایبت داشته باشد بموجب این قانون نسخ و ملفی میشود.
ماده چهارم - وزارت مالیه مأمور اجرای این قانون و ترتیب نظامنامه برای اجرای قانون مستغلات بطریقی که فوقاً اصلاح شده می باشد.
رئیس - این یکی هم فرستاده میشود بکسیون مالیه ولی قانون تجارت را به کدام کسیون باید فرستاده (جمعی گفتند - هدلیه)
رئیس - ارجاع بکسیون هدلیه که معافی ندارد؟ (گفته شد - خیر)
رئیس - آقای داور (احضار برای قرائت راپرت) (آقای داور راپرت ششم ششم راجع بنایندگی آقای دکتر امیر اعلم را از شهر مشهد بشرح آتی قرائت نمودند)
شبه شش بدوسیہ انتخابات مشهد رسیدگی نموده و خلاصه آن را بر عرض مجلس شورای ملی میرساند.
انتخابات حوزه مرکزی مشهد و توابع ۷ سنبله ۱۳۰۲ اعلان و از ۱۷ سنبله ۱۲ میزان اخذ رأی کرده و در ۱۴ نقطه مطابق جدول انتخابات انجمن های نظارت فرعی تشکیل و در مدت معینه در تمام حوزه ها ۲۳۶۵۷ رقه تعرفه توزیع و ۲۸۰۳۹ رقه رأی اخذ و از کلیه آراء مأخوذه آقای دکتر امیر اعلم در درجه چهارم به ۱۲۰۲۱ رأی حائز اکثریت بوده و انجمن نظار بر طبق یک مراسم رسمیه صحت انتخابات و نمایندگی ایشان را اعلام داشته است
شبه شش پس از رسیده گی و ذقت کامل در دوسه چون هیچ نوع شکایتی نسبت با آقای امیر اعلم ندیده صحت جریان انتخابات و نمایندگی ایشان را تصویب می نماید.
رئیس - آقای رئیس التجار (اجازه)
رئیس التجار - مخالفم
رئیس - میباید برای جلسه بعد آقای سردار معظم خراسانی (اجازه)
سردار معظم خراسانی - بنده عرضم راجع باین قسمت نبود در تعقیب لوابی که داده شده بود می خواستم از آقای وزیر مالیه سؤال کنم که البته خاطر ایشان از تجاوازی که بر مردم بنام مالیات تعدیه تریاک می شود مسبوق است و نیدانم آیا مرقع رسیده است که در این مالیات هم تعدیه نظری بکنند و اصولی که مستلزم آسایش مردم باشد اتخاذ کنند یا خیر؟
(جمعی از نمایندگان - صحیح است)

وزیر مالیه - وزارت مالیه در این باب مشغول تحقیقات است و اقداماتی هم کرده است بعد از آنکه تحقیقاتش تمام شد نتیجه را بر عرض مجلس شورای ملی میرساند و خود وزارت مالیه هم متوجه این مسئله هست.
رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)
حائری زاده - بنده در موضوع لایحه اولی که آقای وزیر مالیه تقدیم کردند خواستم عرض بکنم تصور کردم پس از آنکه راپرتش به مجلس داده شد باید عرض کنم ولی حالا محض تذکره عرض اینست که آقای وزیر اصلاحی بنظرشان رسیده عرض میکنم که در دوره پیش یک طرح قانونی راهده کثیری از آقایان و کلاه امضاء کرده بودند برای لغو کردن مالیاتهای صنفی که اینجا اسم برده شده بود و تقدیم مجلس شد و این مستخدمین امریکائی که آمدند موقوف کردند برای اینکه نظریه در این باب بکنند و آنوقت لایحه تقدیم مجلس مینمایند و خیلی تشکر میکنم که این لایحه تهیه و تقدیم شد.
ولی این مالیات معاملاتی که نوشته شده گمان میکنم یک قانون تبت استادی ما گذرانیم و اگر یک اعتباراتی برای وسعت دادن آن داده شود و شمش را در ولایات تشکیل بکنند همین مالیات تقریباً وصول شده و محتاج بوضع مالیات تعدیهی نیست و این لایحه قسمت تائیش خیلی خوب است و قسمت اولش را ما جلوتر رأی داده ایم و گذرانده ایم دیگر محتاج نبود محض تذکر خواستم عرض کنم.
رئیس - این تذکرات گمان نمیکند باالغن صلاحیت داشته باشد در موقعی که از کسیون بر میگردد و مجلس میباید مذاکره شود. آقای آقا سید یعقوب (اجازه)
آقا سید یعقوب - میل دارم آقای وزیر مالیه تشریف داشته باشند یک عرضی بکنم در تعقیب مسئله که راجع به مالیات تعدیه تریاک آقای سردار معظم فرمودند یک تذکره ای از فارس رسیده است که از برای استحضار خاطر آقایان عرض میکنم این نماینده مالیه که مک مک کرهاک آمریکائی باشد رفت شبیراز برای مسئله شیره تریاک بنده خواستم آقایان نمایندگان را مستحضر کنم از وضع تریاک و گرفتاری آن و نظریه ای که بخمال اولی و وزارت مالیه آمده است مسئله انبارداری است.
راجع به مسئله انبارداری چنانکه خاطر آقایان نمایندگان اجمالاً مستحضراست در اینجهان یک اقداماتی شد که آخر آن اقدامات مبتلا شد بکایت آقای مشیرالدوله وجه منهدمات لوق الماده برای این امر مردم وارد شد که همه مسبقه و منافی هم برای

دولت نداشت الا هم این مسئله را میخواهند در فارس اجرا کنند آنوقت بنده میفهم می بینم که این مسئله هیچ تقسی برای دولت ندارد مگر اینکه مقتضی برایشکه زراعت تریاک را در ایران از بین ببرد زیرا این کرده اند که تمام زارعین باید تریاکشان را و شیره شانرا بپزند انبار کنند این در صورتی ممکن میشود که یک کمیانی آنجا باشد و پول بنده بر عاها و آن کسانی که تریاک می کارند طاعت و قدرت داشته باشند که تریاک خود را کمیانی جمع کنند و وارد انبار کنند رعیت بیچاره که تمام محنت او بیخ سپر شیره تریاک است این بیچاره باید مالیاتی پول تهیه کند تا قله تهیه کند و بیاید شیره تریاک را جمع کنند و تا این زراعت اطمینان ندهد بیک تاجر پولداری در محل آن صله برای او پیدا نمیشود که برود لاقط شیره تریاکش را تیغ بزند و بگیرد.
هیستور نسبت به مالیات دیگر آلان مأمور دولت و وزارت مالیه برای همین امر فشار آورده بر عاها ای اطراف فارس از قبیل آباده و فسا و داراب و غیره در صورتی که اسال ثروت فارس و صادراتش منحصر به همین تریاک است این فشارهایی که رئیس مالیه و کارکنان مالیه وارد آورده اند نسبت بتریاک بنده بنمایندگان محترم اطلاع می دهم که تا دوسال دیگر یک صادراتی که شاید پانزده کرور شانزده کرور منافع برای مملکت داشته از بین میرود چون آقایان نمایندگان ولایات حاضر هستند و کاملاً از این مسئله مستحضرند که بکلی دست زارمین و رعایا و حتی خورده مالکها از کار کوتاه میشود و این زراعت از بین می رود بنابراین تذکریدم خاطر آقای وزیر مالیه را که در این باب توجهی میکنند و این خیالی که در کله رئیس مالیه ایجاد شده است و لفظ تر کر را گرفته است دیگر نمی داند که این تر کر معنایش کجاست کجا تحقق پیدا میکند و کجا برای دولت نفع دارد لفظ تر کر را پیدا کرده اند و هر کجا که ما حرفه بزمین میگردیم که ضه مانع تر کر مالیه دولت هسته ۱۱ این اصل مالیه را می برد تا چه رسد به تر کر که این را خوب است یک توجهی بکنند که این زراعت از بین نرود خواستم هم برای اطلاع خاطر آقایان نمایندگان وهم برای استحضار آقای وزیر مالیه عرض میکنم که این تذکراتی که ما در فارس کرده است مارا در خاطر گذارده است.
جمعی از نمایندگان - عارح از موضوع بود)
آقا سید یعقوب - بطور آقای خودار معظم گفتند خارج از موضوع نبود
رئیس - (شکایت به آقای آقا سید یعقوب) مطلب داخوچ از موضوع میباشد (جمعی از نمایندگان - کان - چرا)
رئیس - آقای کلارونی که وزیر وزارت

آقای امیرزاهدی کازرونی - قبل از اینکه سؤال کنم تذکر عرض میکنم که قوانین صلیکی محترم است و دولت هم موظف با اجرای قوانین است و اگر کسی از حدود قانون تجاوز کند دولت مکلف است که جلوگیری کند و هر کسی از حدود قانون تجاوز کند البته متهمی است و وظیفه دولت جلوگیری است و مجلس هم موظف است که نظارت داشته باشد در اجرای قانون. معلوم است تکلیف ما این است که اگر چنانچه در خارج یک چیزهایی دیدیم و یک جریان یا دیدیم که صورت مخالف قانون باشد یا چیزی سؤال کنیم که بواسطه جوابی که از طرف دولت داده میشود اگر چنانچه یک اشتباهاتی یا سوء تفاهاتی باشد رفع شود.

جریده و امتیاز خودش را واگذار نموده است به دیگری همانا باید در حال توقیف بماند تا طرفین ببینند و بی-وجیب قوانینی که در وزارت معارف معمول است یکی از آنها احراز مسئولیت بکنند بعد بروند بنویسند.

دوسه روزی این مسئله همینطور مانده بود پس از چند روز که بطرفین اخطار مکتوب بود در وزارت معارف حاضر شده و خود صاحب امتیاز مسئولیت را بپذیرد گرفته بود بعد از طرف وزارت معارف بنظمیه نوشته شد: در صورتی که خود این آدم مسئولیت را قبول کرده است از توقیف خارج شود و خارج هم شد.

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - بنده هیچ مستعذر نبودم که مدیر جریده قانون هم توقیف شده است و از مرایضا - آقای کفیل همچو مستعذر میشود که قصاص قبل از جنایت حیب ندارد بواسطه اینکه فرمودند: بجهت اینکه توهمی میرفت که شاید نکارشات روز نامه قانون و سیاست اسباب یک انقلاب و اشتناشی شود روزنامه توقیف شود مدیرش هم توقیف شد بعد معلوم شد که اینطور نبوده و مرخص شده اند من نمیدانم آیا این عمل وزارت جلیله داخله از روی قانون است؟ که فقط بهر توهم یک روزنامه را توقیف کنند و مدیرش را هم توقیف کنند و بعد خودشان ملتفت شوند که توهم هیچ مورد نداشته است و مرخصش کنند؟ آیا من بعد هم بایستی در سایر امورات همینطور معامله بشود؟ یعنی هر وقت تصور کردند که شاید یک عملی ولو خوب هم باشد اسباب اغتشاش میشود ممکن است در تحت همین عنوان یک اقداماتی بکنند و بعد که ملتفت شدند اینطور نیست منصرف شوند؟! در هر صورت عقیده بنده این است که قانون تا این اندازه موافقت نداشته باشد لیکن گمان میکنم خود آقای کفیل توضیحاتی بدهند که رفع این اشتباه از بنده بشود و اما در خصوص جریده سیاست اسلامی گمان نمیکند این مسئله هم سابقه داشته باشد که یک روزنامه که امتیازش بر طبق قانون گرفته شده توقیف شود و بعد آزار شود!!

دیگری ندارید
آقای امیرزاهدی کازرونی - حالا خبر عرض میکنم
رئیس حالا باید مشغول بشوید بقیه اعضا کسیون فقط
وزیر امور خارجه - سایر کسیون های مجلس مخصوصاً کسیون خارجه که بنده با آن طرف هستم خیلی ضرورت دارد که زودتر انتخاب بشود برای اینکه مسائل زیادی است که طرف صاحب است و باید زود بآن کسیون مراجعه شود بنابراین خوب است که آقایان نمایندگان محترم توجه بفرمایند که کسیون ها زودتر انتخاب بشود.
رئیس - راجع بکسیونها سکنتی لازم است در مجلس یک تصدیق گرفته شود چون تا به حال چندین دفعه انتخابات بعمل آمده ولی فقط سه کسیون آنها هم باقی ماندند هشت نفر کسری دارد کسیون معارف یک نفر کسیون عدلیه دوفت کسردار سایر کسیونها که محل احتیاج است هنوز انتخاب نشده اند کسیونها را در مجلس انتخاب خواهد کرد و بیا در درجه شیب بطریق انتخاب جمعی
آقای آقا سید تقی (اجازه)
آقای سید تقی - بنده آن شب در آن پیشنهاد ماده قانونی که آقای تدین اخطار نظامنامه کردند خواستم مریضی عرض کنم که موقع نشد که نوشته میشود در موقع عمل معلوم میشود که این سریع الحصول است با بعضی الحصول آتش راجع بکسیون فقط ما داریم با آن زحمت ۳ نفر بیشتر انتخاب نشد آتش بنده خواستم عرض کنم همانطور که سابق معمول بوده و در موقع تنفس خود مقام ریاست مواظبت می کردند و کسی هم نمیرفت و رأی داده می شد همان ترتیب اجرا شود والا اگر چنانچه بغوا هم بهمان ترتیب آتش رفتار کنیم گمان نمیکنم که امشب هم با انتخاب موقوف بشویم بنابر این اگر بهمان ترتیب سابق باشد بهتر است زیرا که سابق آن عمل را حقیقت داده است و اگر مجلس رأی بدهد آن ترتیب عملی خواهد شد و امشب موقوف میشویم یا انتخاب تمام این کسیونها
رئیس - آقای اشکر (اجازه)
اشکر - البته این بدیهی است که اگر بنا بشود در شبات یک انتخاباتی بشود از طرف نوزده نفر بیست نفر خواهد شد و اکثریت نسبی شش هفت نفر را که در موقع تنفس هم انتخاب بشود البته همانطور که در جلسه قبل تذکره دادند مخالف نظامنامه است و بنده پیشنهاد میکنم که در همین مجلس انتخاب شود و در موقع انتخاب هم اصل ۱۱ قانون اساسی راجع بقسم تعیین شود

رئیس - راجع بقسم بعد عرض میکنم ولی آن قسمت که راجع با انتخابات بود گمان میکنم اشتباه شده است چون انتخاب از شبات دو قسم است
یک ترتیب این است که هر شنبه از بن خود چند نفری را انتخاب میکنند یک ترتیب دیگرش را در ماده بیست و دوم نظام نامه تذکر داده است و این است که هر شنبه از تمام مجلس یعنی از اشخاصی که در مجلس هستند تمام ۱۱۶ نفر را در نظر میگیرند از بین آنها عده را انتخاب می کنند این ترتیب بعینه مثل این است که در خود مجلس انتخاب بشود
ماده ۲۲ قرائت میشود مطلب معلوم خواهد شد
ماده ۲۲ بشرح ذیل قرائت شد
ماده بیست و دوم بر حسب خواهش یک نفر از نمایندگان در موقع رجوع لایحه با طرح قانونی شبات مجلس می تواند قرار دهد که تعیین اعضای کسیون یاد در خود مجلس و یا در شبات بترتیب انتخاب جمعی موافق اکثریت که در ماده ۲۴ ذکر شده بعمل آید
در صورتیکه تعیین اعضای کسیون بطریق انتخاب جمعی نسبت راجع شود باید هر شنبه علیحدت آراء خود را استعرا ج نموده و مجموع آراء در شنبه اول تعداد شده بر رئیس مجلس اظهار و بوسیله اعلام نماید
رئیس آقای عابد السلطنه (اجازه)
عابد السلطنه - قصد بنده همان توضیحی بود که آقای رئیس فرمودند و بعد هم خواستم پیشنهاد کنم که انتخابات سایر کسیونها چون لوایحی از طرف دولت آمده و باید این لوایح زودتر بگذرد و در مجلس هم مشکلات خانگی پیدا کند چنانچه تاکنون تجربه شده است که یک کدهری طول می کشد پیشنهاد میکنم سایر انتخابات از شبات بطور جمعی بشود فقط انتخابات کسیون فقط چون از مجلس شده است و سه نفر هم حاضر اکثریت شده اند مقرر فرمایند آن کسیون را امشب بعد از تنفس از خود مجلس انتخاب نمایند و راجع با انتخاب سایر کسیون ها بنده پیشنهاد می کنم که از شبات انتخاب شود
رئیس اگر پیشنهادی می کنید باید کتبی باشد
مسئله قسم هم بعد از تنفس عنوان می شود با لفظ یک اعتبارنامه هست قرائت می شود رای میگیریم بعد تنفس داده می شود
بسم الله الرحمن الرحیم
من که در ذیل امضاء می نمایم خداوند را ب شهادت می طلبم و به قرآن مجید قسم یاد می کنم مادام که حقوق مجلس و مجلسیان مطابق قانون اساسی محفوظ و معجزی است تکالیفی را که بین رجوع شده است مهیا امکان با کمال راستی و درستی و جدوجهد انجام داده و نسبت با علی حضرت شاهنشاه

انتخابات از قراری است که در جلسات سابق برض مقدس مجلس رسانده از کلیه آراء مأخوذه طهران و توابع آقای تقی زاده با ۴۰۰۸ رأی جاز اکثریت شده انجمن مرکزی طهران صحت انتخابات را تصدیق و اعتبار نامه صادر نموده و شنبه سوم پس از رسیدگی کامل بدوسه صورت مجلس صحت نمایندگی آقای تقی زاده را تصدیق و تصویب مینماید
رئیس - باید رأی گرفته شود آقایان که در کمال آقای تقی زاده را تصویب می کنند قیام فرمایند
(اغلب نمایندگان قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد
سؤال آقای رهنما هم مینماید برای آخر جلسه
در این موقع (پنج ساعت و نیم از شب گذشته)
جلسه برای تنفس تعطیل و دیگر تشکیل نگردید
رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملک
جلسه ۱۶
صورت مشروح مجلس
لیله یکشنبه ۱۵ تیر
۱۳۰۳ مطابق ۲۹ رمضان
۱۳۴۲
(مجلس چهار ساعت از شب گذشته به ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید)
(صورت جلسه لیله سه شنبه دوم تیر آقای امیرزاده شهاب الدین قرائت نمودند)
رئیس - نسبت بصورت مجلس ایرادی ندارد؟
(گفته شد خیر)
رئیس - هر چند که در جلسه هفتی دستور برای امشب معین نشده بود ولی چون موضوع قسم از امور بقوی مجلس است و چنانچه در چند شب قبل آقایان تذکر داده شد دستور امشب بنوعی موضوع قسم و بعد بودجه مجلس درپاره اعتبارنامه هائی که حاضر است...
(بعضی از نمایندگان - صحیح است
رئیس - بترتیب سابق شروع میشود
از هیئت رئیسه بعد سایر آقایان
(در این موقع آقای رئیس در محل نطق حاضر و بشرح ذیل قسم یاد نمودند)
بسم الله الرحمن الرحیم
من که در ذیل امضاء می نمایم خداوند را ب شهادت می طلبم و به قرآن مجید قسم یاد می کنم مادام که حقوق مجلس و مجلسیان مطابق قانون اساسی محفوظ و معجزی است تکالیفی را که بین رجوع شده است مهیا امکان با کمال راستی و درستی و جدوجهد انجام داده و نسبت با علی حضرت شاهنشاه

متوجه عادل مقدم خود صدیق و راستگو باشیم و با اساس سلامت و حقوق ملت خیانت ننمایم و هیچ منظوری نداشته باشم جز فوائد و مصالح دولت و ملت ایران
رئیس آقایان مفضل الامامی ذیل یک - یک قسم یاد نمودند
مدیر - سهام السلطان معظم السلطان ضیاء الاربابه - انبال الممالک - دست غیب - کازرونی - ارباب کبشرو - حاجری زاده - آقا شیخ جلال - امین الشریعه - آقا سید معی الدین - شیخ الاسلام - حاج میرزا عبد الوهاب - غلام حسین میرزا - حاج آقا محمدعلی آقا مصطفی - آقا میرزا سید حسن خان زحیم شیخ رئیس یزدی
رئیس - بقیه آقایان در جلسات بعد قسم یاد خواهند کرد - جلسه را چند دقیقه تعطیل می کنیم - دستور بعد از تنفس اول بودجه مجلس است دیگر بقیه اعتبارنامه ها در ضمن انتخاب نه نفر از اعضای کسیون فقط
(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)
رئیس - بودجه مجلس شورای ملی بابت سال سبقتان قبل مطرح است - طبق و بین آقایان توضیح شد
مذاکرات راجع بکلیات است
نسبت بکلیات نظری نیست؟
عابد السلطان - بنده یک سؤالی دارم
رئیس - فرماید
عابد السلطنه - راجع به مطبوعه مجلس بنده عرض خواستم از آقای مغیرا از آقای ارباب کبشرو سؤال کنم که عایدات سال گذشته اش را توضیح بدهند چقدر بوده از باب کبشرو - بطوری که در ضمن مشروح مجلس که حاری و حاکی نطق بنایندگان باشد در ملک منتشر شود زیرا که هر یک از آقایان نمایندگان حق دارند این تقاضا را بکنند که مسبوق بشوند از عقاید نمایندگان خودشان که در مجلس اظهار می کنند و چون تا به حال در ادوار گذشته این مقصود مشروح آقایان و کلا و موکلین آنها تأمین نشده و بنگانه وسیله که ممکن است آنرا تأمین نماید بودجه مجلس است لهذا من خیال می کنم که مجلس باید تصویب کند مخارجی را که برای طبع صورت های مشروح مجلس لازم است چون مخارج انتشار طبع صورت مجلس لازم است در بودجه مجلس پیش بینی شود و اگر پیش بینی نشود بودجه مجلس ناقص خواهد ماند
رئیس - قبل از تنفس عرض کردم که در موقع مذاکره بودجه آقایان باید بترتیب تشریف ببرند بیرون و رأی بدهند به بقیه اعضا کسیون فقط چون فراموش شد اینستکه حالا تذکر می دهم در موقعی که آقایان مشغول شود هستند آقایان از طرف دست راست تشریف ببرند برای رأی دادن

تومان و نه قران و سیصد و پنجاه دینار خرج موضوع شده است دوازده هزار و سیصد و چهار تومان و هشتصد دینار عایدات خاص شده دوازده هزار و یکصد و پنجاه سه تومان و هشت قران و یازده شاهی نسبت با سبب های حاضر البته آن اسبابی که تهنه دیده است وقتی برسد تفاوت کلی خواهد داشت و تمام مطبوعات دولتی و کارهای خارجی که با رجوع بشود از هجمه برخوردار خواهد آمد
رئیس - آقای سردار معظم خراسانی (اجازه)
سردار معظم - بنده در باب مطبوعه بیانی دارم ولی تصور می کنم موقوف در ضمن شورور کلیات نباشد وقتی که ماده راجع به مطبوعه تحت شور آمد البته عرض خواهم کرد ولی چیزی که در بودجه مجلس بنده تهنه نام نهی است ضرورت و اهمیت را دارد و سابقه هم در مجلس چهار بار در انتشار و طبع روزنامه و صورت مشروح مجلس است در این ملک البته مطبوعات ما از نقطه نظر نداشتن وسعت لازمه یا بواسطه تراکم سایر اخبار از هر نقطه نظری که بغوا هم داخل مطب شویم می بینم نطق و اظهار عقاید نمایندگان بطور جامع در این ملک منتشر نمی شود و حتی چنانکه در مورد ماده راجع به مطبوعه هم عرض خواهم کرد مطبوعه مجلس فقط و فقط ممکن است از نقطه نظر احتیاجاً مجلس لزوم پیدا کند و مکلف نیست غیر از احتیاجات مجلس چیزی را قبول کند پس وقتی که این مقیده و این نظر معزز شد آنوقت بقیه بنده باید در بودجه مجلس پیش بینی شده باشد که لا اقل چهل و هشت ساعت یا سه روز بعد از جلسات مجلس مشروح مجلس که حاری و حاکی نطق بنایندگان باشد در ملک منتشر شود زیرا که هر یک از آقایان نمایندگان حق دارند این تقاضا را بکنند که مسبوق بشوند از عقاید نمایندگان خودشان که در مجلس اظهار می کنند و چون تا به حال در ادوار گذشته این مقصود مشروح آقایان و کلا و موکلین آنها تأمین نشده و بنگانه وسیله که ممکن است آنرا تأمین نماید بودجه مجلس است لهذا من خیال می کنم که مجلس باید تصویب کند مخارجی را که برای طبع صورت های مشروح مجلس لازم است در بودجه مجلس پیش بینی شود و اگر پیش بینی نشود بودجه مجلس ناقص خواهد ماند
رئیس - قبل از تنفس عرض کردم که در موقع مذاکره بودجه آقایان باید بترتیب تشریف ببرند بیرون و رأی بدهند به بقیه اعضا کسیون فقط چون فراموش شد اینستکه حالا تذکر می دهم در موقعی که آقایان مشغول شود هستند آقایان از طرف دست راست تشریف ببرند برای رأی دادن

تومان و نه قران و سیصد و پنجاه دینار خرج موضوع شده است دوازده هزار و سیصد و چهار تومان و هشتصد دینار عایدات خاص شده دوازده هزار و یکصد و پنجاه سه تومان و هشت قران و یازده شاهی نسبت با سبب های حاضر البته آن اسبابی که تهنه دیده است وقتی برسد تفاوت کلی خواهد داشت و تمام مطبوعات دولتی و کارهای خارجی که با رجوع بشود از هجمه برخوردار خواهد آمد
رئیس - آقای سردار معظم خراسانی (اجازه)
سردار معظم - بنده در باب مطبوعه بیانی دارم ولی تصور می کنم موقوف در ضمن شورور کلیات نباشد وقتی که ماده راجع به مطبوعه تحت شور آمد البته عرض خواهم کرد ولی چیزی که در بودجه مجلس بنده تهنه نام نهی است ضرورت و اهمیت را دارد و سابقه هم در مجلس چهار بار در انتشار و طبع روزنامه و صورت مشروح مجلس است در این ملک البته مطبوعات ما از نقطه نظر نداشتن وسعت لازمه یا بواسطه تراکم سایر اخبار از هر نقطه نظری که بغوا هم داخل مطب شویم می بینم نطق و اظهار عقاید نمایندگان بطور جامع در این ملک منتشر نمی شود و حتی چنانکه در مورد ماده راجع به مطبوعه هم عرض خواهم کرد مطبوعه مجلس فقط و فقط ممکن است از نقطه نظر احتیاجاً مجلس لزوم پیدا کند و مکلف نیست غیر از احتیاجات مجلس چیزی را قبول کند پس وقتی که این مقیده و این نظر معزز شد آنوقت بقیه بنده باید در بودجه مجلس پیش بینی شده باشد که لا اقل چهل و هشت ساعت یا سه روز بعد از جلسات مجلس مشروح مجلس که حاری و حاکی نطق بنایندگان باشد در ملک منتشر نمی شود و حتی چنانکه در مورد ماده راجع به مطبوعه هم عرض خواهم کرد مطبوعه مجلس فقط و فقط ممکن است از نقطه نظر احتیاجاً مجلس لزوم پیدا کند و مکلف نیست غیر از احتیاجات مجلس چیزی را قبول کند پس وقتی که این مقیده و این نظر معزز شد آنوقت بقیه بنده باید در بودجه مجلس پیش بینی شده باشد که لا اقل چهل و هشت ساعت یا سه روز بعد از جلسات مجلس مشروح مجلس که حاری و حاکی نطق بنایندگان باشد در ملک منتشر شود زیرا که هر یک از آقایان نمایندگان حق دارند این تقاضا را بکنند که مسبوق بشوند از عقاید نمایندگان خودشان که در مجلس اظهار می کنند و چون تا به حال در ادوار گذشته این مقصود مشروح آقایان و کلا و موکلین آنها تأمین نشده و بنگانه وسیله که ممکن است آنرا تأمین نماید بودجه مجلس است لهذا من خیال می کنم که مجلس باید تصویب کند مخارجی را که برای طبع صورت های مشروح مجلس لازم است در بودجه مجلس پیش بینی شود و اگر پیش بینی نشود بودجه مجلس ناقص خواهد ماند
رئیس - قبل از تنفس عرض کردم که در موقع مذاکره بودجه آقایان باید بترتیب تشریف ببرند بیرون و رأی بدهند به بقیه اعضا کسیون فقط چون فراموش شد اینستکه حالا تذکر می دهم در موقعی که آقایان مشغول شود هستند آقایان از طرف دست راست تشریف ببرند برای رأی دادن

تومان و نه قران و سیصد و پنجاه دینار خرج موضوع شده است دوازده هزار و سیصد و چهار تومان و هشتصد دینار عایدات خاص شده دوازده هزار و یکصد و پنجاه سه تومان و هشت قران و یازده شاهی نسبت با سبب های حاضر البته آن اسبابی که تهنه دیده است وقتی برسد تفاوت کلی خواهد داشت و تمام مطبوعات دولتی و کارهای خارجی که با رجوع بشود از هجمه برخوردار خواهد آمد
رئیس - آقای سردار معظم خراسانی (اجازه)
سردار معظم - بنده در باب مطبوعه بیانی دارم ولی تصور می کنم موقوف در ضمن شورور کلیات نباشد وقتی که ماده راجع به مطبوعه تحت شور آمد البته عرض خواهم کرد ولی چیزی که در بودجه مجلس بنده تهنه نام نهی است ضرورت و اهمیت را دارد و سابقه هم در مجلس چهار بار در انتشار و طبع روزنامه و صورت مشروح مجلس است در این ملک البته مطبوعات ما از نقطه نظر نداشتن وسعت لازمه یا بواسطه تراکم سایر اخبار از هر نقطه نظری که بغوا هم داخل مطب شویم می بینم نطق و اظهار عقاید نمایندگان بطور جامع در این ملک منتشر نمی شود و حتی چنانکه در مورد ماده راجع به مطبوعه هم عرض خواهم کرد مطبوعه مجلس فقط و فقط ممکن است از نقطه نظر احتیاجاً مجلس لزوم پیدا کند و مکلف نیست غیر از احتیاجات مجلس چیزی را قبول کند پس وقتی که این مقیده و این نظر معزز شد آنوقت بقیه بنده باید در بودجه مجلس پیش بینی شده باشد که لا اقل چهل و هشت ساعت یا سه روز بعد از جلسات مجلس مشروح مجلس که حاری و حاکی نطق بنایندگان باشد در ملک منتشر نمی شود و حتی چنانکه در مورد ماده راجع به مطبوعه هم عرض خواهم کرد مطبوعه مجلس فقط و فقط ممکن است از نقطه نظر احتیاجاً مجلس لزوم پیدا کند و مکلف نیست غیر از احتیاجات مجلس چیزی را قبول کند پس وقتی که این مقیده و این نظر معزز شد آنوقت بقیه بنده باید در بودجه مجلس پیش بینی شده باشد که لا اقل چهل و هشت ساعت یا سه روز بعد از جلسات مجلس مشروح مجلس که حاری و حاکی نطق بنایندگان باشد در ملک منتشر نمی شود زیرا که هر یک از آقایان نمایندگان حق دارند این تقاضا را بکنند که مسبوق بشوند از عقاید نمایندگان خودشان که در مجلس اظهار می کنند و چون تا به حال در ادوار گذشته این مقصود مشروح آقایان و کلا و موکلین آنها تأمین نشده و بنگانه وسیله که ممکن است آنرا تأمین نماید بودجه مجلس است لهذا من خیال می کنم که مجلس باید تصویب کند مخارجی را که برای طبع صورت های مشروح مجلس لازم است در بودجه مجلس پیش بینی شود و اگر پیش بینی نشود بودجه مجلس ناقص خواهد ماند
رئیس - قبل از تنفس عرض کردم که در موقع مذاکره بودجه آقایان باید بترتیب تشریف ببرند بیرون و رأی بدهند به بقیه اعضا کسیون فقط چون فراموش شد اینستکه حالا تذکر می دهم در موقعی که آقایان مشغول شود هستند آقایان از طرف دست راست تشریف ببرند برای رأی دادن

تومان و نه قران و سیصد و پنجاه دینار خرج موضوع شده است دوازده هزار و سیصد و چهار تومان و هشتصد دینار عایدات خاص شده دوازده هزار و یکصد و پنجاه سه تومان و هشت قران و یازده شاهی نسبت با سبب های حاضر البته آن اسبابی که تهنه دیده است وقتی برسد تفاوت کلی خواهد داشت و تمام مطبوعات دولتی و کارهای خارجی که با رجوع بشود از هجمه برخوردار خواهد آمد
رئیس - آقای سردار معظم خراسانی (اجازه)
سردار معظم - بنده در باب مطبوعه بیانی دارم ولی تصور می کنم موقوف در ضمن شورور کلیات نباشد وقتی که ماده راجع به مطبوعه تحت شور آمد البته عرض خواهم کرد ولی چیزی که در بودجه مجلس بنده تهنه نام نهی است ضرورت و اهمیت را دارد و سابقه هم در مجلس چهار بار در انتشار و طبع روزنامه و صورت مشروح مجلس است در این ملک البته مطبوعات ما از نقطه نظر نداشتن وسعت لازمه یا بواسطه تراکم سایر اخبار از هر نقطه نظری که بغوا هم داخل مطب شویم می بینم نطق و اظهار عقاید نمایندگان بطور جامع در این ملک منتشر نمی شود و حتی چنانکه در مورد ماده راجع به مطبوعه هم عرض خواهم کرد مطبوعه مجلس فقط و فقط ممکن است از نقطه نظر احتیاجاً مجلس لزوم پیدا کند و مکلف نیست غیر از احتیاجات مجلس چیزی را قبول کند پس وقتی که این مقیده و این نظر معزز شد آنوقت بقیه بنده باید در بودجه مجلس پیش بینی شده باشد که لا اقل چهل و هشت ساعت یا سه روز بعد از جلسات مجلس مشروح مجلس که حاری و حاکی نطق بنایندگان باشد در ملک منتشر نمی شود و حتی چنانکه در مورد ماده راجع به مطبوعه هم عرض خواهم کرد مطبوعه مجلس فقط و فقط ممکن است از نقطه نظر احتیاجاً مجلس لزوم پیدا کند و مکلف نیست غیر از احتیاجات مجلس چیزی را قبول کند پس وقتی که این مقیده و این نظر معزز شد آنوقت بقیه بنده باید در بودجه مجلس پیش بینی شده باشد که لا اقل چهل و هشت ساعت یا سه روز بعد از جلسات مجلس مشروح مجلس که حاری و حاکی نطق بنایندگان باشد در ملک منتشر نمی شود زیرا که هر یک از آقایان نمایندگان حق دارند این تقاضا را بکنند که مسبوق بشوند از عقاید نمایندگان خودشان که در مجلس اظهار می کنند و چون تا به حال در ادوار گذشته این مقصود مشروح آقایان و کلا و موکلین آنها تأمین نشده و بنگانه وسیله که ممکن است آنرا تأمین نماید بودجه مجلس است لهذا من خیال می کنم که مجلس باید تصویب کند مخارجی را که برای طبع صورت های مشروح مجلس لازم است در بودجه مجلس پیش بینی شود و اگر پیش بینی نشود بودجه مجلس ناقص خواهد ماند
رئیس - قبل از تنفس عرض کردم که در موقع مذاکره بودجه آقایان باید بترتیب تشریف ببرند بیرون و رأی بدهند به بقیه اعضا کسیون فقط چون فراموش شد اینستکه حالا تذکر می دهم در موقعی که آقایان مشغول شود هستند آقایان از طرف دست راست تشریف ببرند برای رأی دادن

هم باید ناظر انتخابات باشد. آقای دست غیب (اجازه)

دست غیب - گمان میکنم آقای سردار معظم مخالفتی باین بودجه نکرده علاوه بر ماده الحاقیه یا یک چیز اضافه پیشنهاد کردند که اینهم باید اضافه شود. حق هم همانطور بود که خودشان فرمودند باید علاوه کرد و جزو بودجه مجلس آورد که

مخارجی هم منظور شود برای نطق مشروح آقایان نمایندگان ولی در خصوص این بودجه آنچه فرمودند معنی مخالفت نبود کم یا زیادی اگر داشته باشد راجع به بودجه خرج است ولی در اصل بودجه آقای سردار معظم مخالفتی نکرده فقط فرمودند علاوه حقش اینست که بودجه معطره یک چیزی منظور شود که معطره این کارها هم کرده باشد علاوه بر این باز هم بنده عرض میکنم که آن اضافه لازم نیست زیرا یکی از وظایف معطره اینست که نطق مشروح مجلس را طبع بکنند در لایحه ای که معطره یک چیزهایی از دولت یا غیر دولت یا مترقیه قبول میکنند باید نطق مفصل مشروح نمایندگان را طبع کنند اصل این فکروا من تقدیس میکنم ولی مخالفت با اصل بودجه مجلس نیست باید یک پیش-نهادهای علیحده بکنند که این مبلغ اضافه شود.

رئیس - آقای حائری زاده هم مخالفت حائری زاده - بلی. رئیس - بفرمائید.

حائری زاده - اگر چه بنده خود عضو کمیسیون مصایب هستم و اگر چه مطالبه خودم را بر عرض آقایان رسانیده ام و موقع قبول قرار ندمه میذارم این جمله را باید عرض بکنم که بودجه معطره از بودجه مجلس جدا است یک چیزی است علاوه بر یک مؤسسه ای است که گاهی یک کمی مجلس خواهد کرد.

اگر آقایان این قانون را مطالبه کردو بایشان قانون از طرف اداره مباشرت پیشنهاد شد و کمیسیون مصایب هم زای داد یکی راجع بودجه مجلس و یکی راجع بودجه معطره مجلس حالا خیال می کنم بودجه مجلس مطرح است و بودجه معطره مجلسی نیست که در اطراف آن صحبت می شود ولی راجع به طبع سخن مذاکرات آقایان نمایندگان گمان میکنم در دوره دوم یک قانونی در دست تهیه شده گذشته است که یک روزنامه رسمی باشد و عین مذاکرات و کلاما با احکام رسمی در آنجا ثبت و ضبط بکنند ولی او ناقص بوده است و ممکن است دولت سامعه کرده باشد حالا ممکن است از طرف اداره مباشرت پیشنهاد شود که بوسیله معطره مجلس طبع و توزیع بشود و راجع بودجه مجلس نیست

راجع بودجه مجلس هم بنده یک مرایضی داشتم که عرض آقایان رفقای کمیسیون و آقایان مباشرین رساندم و مورد قبول واقع شد حالا وقتی موافقت مطرح شد عرض میکنم. رئیس - آقایان که تشریف میبرند رای بدهند دوباره تشریف ببرند. آقای سردار معظم.

سردار معظم - بنده متأسفانه با منطقی که آقای دست غیب بیان فرمودند موافقت نیستم علت هم اینست که اولاً شورد در کلیات مخالفت و موافقت در کلیات معنیش همین است که بکنند تا جاه در کلیه بودجه یا موافقت است یا مخالف و قهراً علت مخالفت هم راجع یکی از مواد است پس اگر ما این منطقی را که ایشان فرمودند قائل بشویم شورد کلی قهراً از بین میرود علاوه بر یک مانی هم من دارم و آن این است که مطابق نظامنامه نمایندگان حق پیشنهاد تکثیر خرج را ندارند بنا بر این بنده نمیتوانم پیشنهاد بکنم که چیزی بر بودجه مجلس اضافه شود برای طبع و انتشار صورت مشروح مجلس.

لهذا از نقطه نظر کمی بودجه مجلس مجبورم مخالفت بکنم یعنی بگویم این بودجه مجلس کم است و کمی آهم همان خرجی است که تعلق خواهد گرفت برای طبع مشروح مجلس و چون اضافه خرج در بودجه نمیتوان پیشنهاد کرد لهذا من مجبورم در کلیات مخالفت بکنم مگر اینکه پارسی اداره مباشرت یا معبر کمیسیون بگوید همین خرجی را که من تقاضا میکنم لازم میدانم در ضمن اعتباری که برای مجلس البتة بپردازد اینکه با کمبود اطمینانی داده شد مخالفت من با کلیات این بودجه دیگر مسترد میشود و موافقت میشود اینکه آقای حائری زاده اشاره کردند

روزنامه رسمی و قانونی که در مجلس دوم گذشته راست است یک همچو قانونی گذشته که روزنامه رسمی منتشر شود ولی اولاً بر حسب معمول چون قوانینی که در این مملکت وارد میشود چندان مطابقت با احتیاجات این مملکت نمیکند آن قوانین اجرا نمی شود و بر حسب همین سیره است که این قانون هم اجرا نشده است و علاوه بر این ما امتحان کردیم و دیدیم روزنامه رسمی بواسطه احکام رسمی دولت که طبع میشد و در ضمن آنهم نطق آقایان نمایندگان درج میشد نطق امشب دوماه بعد منتشر می شد و این آن مقصودی را که من دارم تأمین نمیکند و قسمد اینست که حالا که مجلس خودش معطره دارد و تصدیق هم میفرمائید که معطره مجلس یک مؤسسه تجارتنی نیست که از آن ما بخواهیم یک فایده ببریم معطره مجلس باید برای تأمین انتخابات

قائم مقام معبر کمیسیون مصایب بودجه معطره که نوشته شده در نهایت صرفه جوئی نوشته شده و اعتباری که برای طبع معطره مجلس نوشته شده گنجایش این تکلیفی را که آقای سردار معظم می کند ندارد مگر اینکه از نو رئیس مباشرت در این باب یک پیشنهادی بکنند و کمیسیون در آن تجدید نظر بکنند والا این اعتبار کلیات این مخارج را ندارد.

رئیس - برای آقای حائری زاده یک استیضایی دست داده و یک سوء تفاهمی شد و اینکه به آن سوء تفاهم آقای سردار معظم هم یک اظهاراتی فرمودند اگر باید یک وجهی پیش بینی شود درجه بودجه معطره خواهد بود اگر باید یک همچو روزنامه ای باشد که مذاکرات مفصل مجلس را طبع و بین مردم توزیع نمایند بیایستی قلمی یک عده بر تندها افزوده شود چند نفر هم بر مصححین و چند نفر بر ثبات و ضبط و منشیها در این صورت بیایستی درجه اداره تقنینیه یک همچو وجهی پیش بینی شود.

سابقاً هم در این باب یک مذاکراتی شده بود خود آقای سردار معظم که جزو هیئت رئیسه بودند یک پیشنهادی کردند علاوه بر منظوراتی که مشاهده شد یکی از مشکلات این بود که یک همچو روزنامه ای دو ماه تقریباً دو هزار تومان

بعقیده بنده فرمایش آقای سردار معظم اساساً قابل تصدیق است نطق مشروح مفصل نمایندگان باید طبع و توزیع شود ولی مربوط بودجه مجلس نیست که معبر پس بگیرد در حالیکه قطع نظر از این عرضی را که بنده کردم هم اداره مباشرت تقنینیه همه مطمئند که بودجه بگذارد و پول بگیرند و تا بودجه مجلس تصویب نشود حقوق نمی دهند عرض بنده اینست که بودجه مجلس بگذرد و برای نطق مشروح و مفصل آقایان نمایندگان هم اگر باشد یک روزنامه تأسیس شود که ماهی هزار تومان یا ۲۰ هزار تومان خرجش باشد این یک موضوعی است علیحده و مربوط بودجه مجلس نیست و باید بنده پیشنهاد شود.

مخبر - بنده تصور میکنم آقای دست غیب در موضوع قدری اشتباه کرده معطره جانی است که در آنجا سکار میکنند این طور که آقای سردار معظم فرمودند این یک تکلیفی است برای خود مجلس. مجلس صورت مجلس را میخواهد این است که باید اولاً این مسئله در جزء بودجه مجلس منظور شود والا در بودجه معطره فقط مخارجی که برای معطره لازم است منظور میشود این مسئله راجع به خود مجلس است و مخارجش هم باید در جزء بودجه مجلس منظور شود اینست که عرض میکنم بر گردد بکمیسیون و اداره مباشرت مجدداً پیشنهاد کند تا مطرح شود.

مخبر - بنده تصور میکنم آقای دست غیب در موضوع قدری اشتباه کرده معطره جانی است که در آنجا سکار میکنند این طور که آقای سردار معظم فرمودند این یک تکلیفی است برای خود مجلس. مجلس صورت مجلس را میخواهد این است که باید اولاً این مسئله در جزء بودجه مجلس منظور شود والا در بودجه معطره فقط مخارجی که برای معطره لازم است منظور میشود این مسئله راجع به خود مجلس است و مخارجش هم باید در جزء بودجه مجلس منظور شود اینست که عرض میکنم بر گردد بکمیسیون و اداره مباشرت مجدداً پیشنهاد کند تا مطرح شود.

رئیس - آقای سردار معظم خراسانی پیشنهاد میکنند که بودجه مسترد شود و بعد از تکمیل برگردد به مجلس معظم.

(جمعی گفتند مذاکرات کافی است)

رئیس - معبر مسترد بکنند؟ آقای دست غیب ایرادی دارید؟ دست غیب - بلی. رئیس - بفرمائید.

مخبر - بازم تعجب میکنم که آقای معبر دفاع میکنند و استرداد میکنند این یک چیزی نیست که منوط با استرداد یا غیر استرداد باشد این یک چیزی است که یک نفر نماینده پیشنهاد میکند و فکرش هم قابل تقدیس است پیشنهاد میکند یک همچو روزنامه باشد که نطق مفصل و مشروح مجلس در آن نوشته شود چه بنده میخواهم این را بیاورم جزء بودجه مجلس و آن را داخل بودجه مجلس کنم بمقام نمی رسد و تلفت هم نمی شود که این چه مربوط بودجه مجلس است معطره یک مخارجی دارد و اینجا اسماً طرفداریا نوشته شده این چه ربط دارد با بودجه مجلس که بودجه حالا باید معطل بشود و معبر پس بگیرند بلی اگر یک چیزهایی بود راجع بودجه خود مجلس آقای معبر حق داشت پس بگیرد و آقای سردار معظم بفرمائید مطالبه بنده این مخالفت ایشان و نه این استرداد آقای معبر مربوط است بودجه مجلس بودجه مجلس چیزی است علیحده و مربوط به طبع نطق مفصل و مشروح آقایان نمایندگان نیست.

رئیس - (خطاب با آقای سردار معظم) پیشنهاد جناب عالی قرائت می شود توضیح بدهید. نصرت الدوله اجازه میفرمائید؟ رئیس - بفرمائید. نصرت الدوله مطابق مرسوم و نظامنامه اگر معبر یک کمیسیون را برتی را که مذاقش اوست پس بگیرد و هیچکدام از نمایندگان حق مزاحنه یا او را ندارند و اگر یک همچو چیزی هست با آقای دست غیب چنین سابقه برای این مطلب سراغ دارند بفرمائید والا بجز اینست که معبر کمیسیون بودجه را استرداد کردند گمان میکنم کسی حق اعتراض نداشته باشد.

رئیس - این ترتیبی که میفرمائید گمان میکنم راجع به لوائح دولتی است راجع بودجه مجلس سابقه ندارد و در این باب ماده هم نداریم.

گفته شد صحیح است پیشنهاد آقای سردار معظم به شرح ذیل قرائت شد بنده پیشنهاد میکنم که بودجه مجلس مسترد شده و پس از تکمیل به مجلس برگردد.

رئیس - آقای سردار معظم خراسانی پیشنهاد میکنند که بودجه مسترد شود و بعد از تکمیل برگردد به مجلس معظم.

رئیس - آقای سردار معظم خراسانی پیشنهاد میکنند که بودجه مسترد شود و بعد از تکمیل برگردد به مجلس معظم.

(جمعی از نمایندگان بلندتر)

رئیس - آقای سردار معظم خراسانی پیشنهاد میکنند که بودجه مسترد شود و بعد از تکمیل برگردد به مجلس معظم.

رئیس - آقای سردار معظم خراسانی پیشنهاد میکنند که بودجه مسترد شود و بعد از تکمیل برگردد به مجلس معظم.

رئیس - آقای سردار معظم خراسانی پیشنهاد میکنند که بودجه مسترد شود و بعد از تکمیل برگردد به مجلس معظم.

مخارجی که در مجلس شورای ملی میشود و برای این یک سند پیش بینی میشود و هم چندین عوایدی که در آن سند در مجلس شورای ملی پیش بینی میشود اسم این بودجه است بودجه مجلس شورای ملی هم بودجه مستقلی نیست و یکی از مواد بودجه مملکتی است ما که از کیسه خودمان از جیب خودمان نمیدهیم.

از صندوق مملکت تأدیبه میشود پس بنا بر این تمام حقی که مربوط میشود به بودجه مملکت در بودجه مجلس هم مورد دارد وقتی که این اصل محرز شد من آقای دست غیب را دعوت میکنم که ماده ۶۵ نظامنامه داخلی را بخوانند و من میخوانم.

این است. ماده شصت و پنجم - در قانون بودجه هیچ طریقی را که مستلزم از زیاد قمری یا مدد ممالک یا وظیفه باشد بعنوان ماده العاقبه یا بعنوان اصلاح نمیتوان پیشنهاد کرد و همچنین است طریقی که خواهم مستلزم احدیات تأسیسات باشد یا وظایف بوده خواه باعث توسعه هر یک از این سه فقره خارج از حدود قوانین جاریه باشد پس هیچ نماینده در ضمن خود در قانون لوائح بودجه اهم از اینست که بودجه مجلس یا بودجه مملکتی باشد حق ندارد یک ماده هم پیشنهاد کند که مستلزم اضافه خرج باشد این اصل هم محرز شد حالا تکلیف چیست؟ بنده میگویم نطق و کلام باید منتشر شده بولایات برود و در هر کجای منتشر شود تا مردم بخوانند و از عقاید و کلام و تصویبات آنها با خبر بشوند.

اگر با این عرض مخالفی بکنی یا شود بین جواب بنده که مردم نباید از عقاید و کلام مطلع شوند و الا اگر تصدیق کردند که خیر لازمست که اهالی این مملکت مطلع شوند طرفدار من خواهد بود وقتی که این اصل محرز شد راهش چه چیز است؟ بنده که حق ندارم پیشنهاد اضافه خرج بکنم تا چهارم با بودجه مجلس مخالفت بکنم و بگویم بودجه مجلس ناقص است و در بودجه خرج طبع نطق نمایندگان پیش بینی نشده بلی بنده هم تصدیق میکنم فرمایش حضرت آقای رئیس مجلس را که شاید ماهی دوازده از تومان خرج داشته باشد ولی باید تصدیق کرد که مجلس خرج خیلی دارد و بودجه اش هم خیلی است الا بودجه مجلس شاید یک کروار است اگر از نقطه نظر مخارج ضروری و فوری است بعقیده بنده اینهم یکی از مخارج فوری و ضروری مجلس است نهایت ضرورت را هم دارد بنا بر این یگانه راه اینست که بنده تقاضا و پیشنهاد کنم که این بودجه ناقص بر گردد بکمیسیون مصایب و در آنجا تجدید نظر بشود بیست و چهار ساعت وقت هم بیشتر لازم ندارد و در آنجا با در ضمن یکی از مواد اضافه بشود که

مخارج طبع نطق مفصل آقایان نمایندگان فلان مبلغ لازم نیست یک روزنامه باشد که حاوی مقالات اساسی و اخبار داخلی و خارجی باشد قصه من اینست یک از وقتی طبع شود که نطق مشروح و کلام در آن طبع و بین مردم منتشر شود و مستلزم این نیست که باسم روزنامه باشد ممکن است بهمان نام صورت مشروح مجلس منتشر شود بنا بر این هیچ راه عملی هیچ راه قانونی نیست که بنده بتوانم بعدها یا حالا اضافه خرجی پیشنهاد کنم و اگر بخواهم راه حلش این است که بنده مخالفت کنم و بودجه را مسترد بکنم و بگویم مصایب و در آنجا تجدید نظر کنند و این قسمت را هم بنویسند مجدداً به مجلس بیاورند و این قضیه ختم شود.

رئیس - پیشنهاد آقای سردار معظم کسی مخالف است؟ دست غیب - بلی بنده مخالفم.

رئیس - بفرمائید. دست غیب - بنده فرض از موضوع فرمایش آقای سردار معظم از (درهم و بر یک طوری درهم و برهم است عرض نکردم مذاکرات آقای سردار معظم درهم و برهم است و توهین فرستم نبود اما جزء جزه فرمایشات آقا را اگر بخواهم جواب عرض کنم طول میکشد یک کلمه فرمودند که ما از جیب خودمان نمیدهیم از صندوق مملکت

صندوق مملکت البته ما نباید زیاد از آنچه احتیاج ضروری مملکت است پیشنهاد کنیم حق مجلس اینست که نظارت کامل داشته باشد در موضوع خرج که زیاد خرج نشود این هم یک موضوعی است اما اینکه فرمودند من نمیتوانم اضافه پیشنهاد کنم و جایش اینجاست ماده (۶۵) را هم بن تن ذکر دادند بلی بنده هم ماده (۶۵) نظامنامه را کلاماً درش دقت کرده ام و تصدیق میکنم اما آن اضافه که آقایان میتوانند پیشنهاد بکنند جایش اینجا نیست برای خاطر اینکه اگر جایش اینجا هم باشد موضوع و مطلب علیحده است من نمیخواهم این فکر که خود بنده هم میکنم تصدیق این فکر هستم و تصدیق هم میکنم بعضی از آقایان هم فرمودند صحیح است طرح کنند عقاید و افکار خودشان و بجهت پیشنهادی بنده بنده هم آنرا مطالعه می کنم پیشنهاد بکنند و روزنامه یا اخبار و

صندوق مملکت البته ما نباید زیاد از آنچه احتیاج ضروری مملکت است پیشنهاد کنیم حق مجلس اینست که نظارت کامل داشته باشد در موضوع خرج که زیاد خرج نشود این هم یک موضوعی است اما اینکه فرمودند من نمیتوانم اضافه پیشنهاد کنم و جایش اینجاست ماده (۶۵) را هم بن تن ذکر دادند بلی بنده هم ماده (۶۵) نظامنامه را کلاماً درش دقت کرده ام و تصدیق میکنم اما آن اضافه که آقایان میتوانند پیشنهاد بکنند جایش اینجا نیست برای خاطر اینکه اگر جایش اینجا هم باشد موضوع و مطلب علیحده است من نمیخواهم این فکر که خود بنده هم میکنم تصدیق این فکر هستم و تصدیق هم میکنم بعضی از آقایان هم فرمودند صحیح است طرح کنند عقاید و افکار خودشان و بجهت پیشنهادی بنده بنده هم آنرا مطالعه می کنم پیشنهاد بکنند و روزنامه یا اخبار و

رئیس - پیشنهادی است از طرف شاهزاده نصرت الدوله رسیده است قسراست می شود .

(باین مضمون قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم که ماده دوم بودجه بکمیسیون ارجاع شود تا تکلیف طبق صورت مشروح جلسه تعیین گردد و مضامین لازم برای آن پیش بینی بشود .

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده اساساً بطبع نطق مشروح آقایان نمایندگان موافقم ولی مخالفتم با این پیشنهاد آقای نصرت الدوله که موجب استرداد يك قسمت از بودجه مجلس است برای اینکه يك ملازمه نیست ممکن است همانطور که پیشنهاد کردند و آقای سردار معظم هم فرمودند این موضوع رایك موضوع خاصی فرار داد اگر چه جزء بودجه مجلس است ولی بعد بتوانان ماده واحده یا ماده الحاقیه می توانند پیشنهاد کنند در صورتی که مجلس تصویب کند اداره مباشرت پیشنهاد می کند، بیون و کسب و معاش را اینک تصویب کردند در مجلس می کنند و مجلس هم تصویب می کند آن پیشنهادی که بنده و دو نفر از آقایان امضا کردیم موافق با نظامنامه است برای اینکه قسمت دوم ماده ۱۲۷ اینطور میگوید .

بودجه مجدداً راه ساله مباشرت معین کرده بکمیسیون معاسبات می دهند و کمیسیون پس از مذاقه و رسیدگی برای تصویب آنرا در مجلس هلنی به عرض میرسانند .

خرج طبع نطق نمایندگان چون معاش مجلس است طبعاً جزء بودجه مجلس است بنابراین مطابق این ماده مباشرت باید يك مبلغ کافی پیش بینی بکنند برای طبع و به کمیسیون معاسبات رجوع نمایند بعد از آن که کمیسیون تصویب کرد رایز آنرا به مجلس بدهند و مجلس هم اگر صلاح و مقتضی دانست البته تصویب خواهد کرد بنابراین بنده مخالف هستم اگر آقایان موافق باشند و این پیشنهاد را قبول بفرمایند که تویقی در بودجه مجلس حاصل نشود بهتر است .

این بودجه را تصویب می کنیم آنوقت همانطوریکه عرض کردم کمیسیون و اداره مباشرت يك مبلغ معینی را در نظر بگیرند و بعد برض مجلس میرسانند ممکن است به عنوان ماده الحاقیه یا ماده واحد باشد .

مخبر عرض می شود علی ای حال چون امشب وقت گذشته است و این بودجه امشب تمام نمیشود بنده بستم مخبری پیشنهاد شاهزاده را قبول می کنم که برگردد بکمیسیون تا جلسه دیگر این قسمت را هم حاضر و مجلس تقدیم می کنم که تمام بشود .

رئیس - آقای نصرت الدوله (اجازه)

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی

نصرت الدوله - اگر نقطه نظر مخبر صحیح است و ایشان حق قبول کردن پیشنهاد بنده را دارند بنده عرضی ندارم والا هرايش خود را عرض کنم

رئیس - بفرمائید بصرای میگیریم نصرت الدوله - مخالف محترم من در اصل مطلب باینده موافق بودند فقط در رویه رسیدن باین مقصود مخالفت کردند چه با آقای سردار معظم چه باینده

همینطور که اظهار کردند بنده میدانم باینکه در اصل مطلب اختلافی نیست طرزی که در این موقع این قضیه را حل کنم چیست ؟

زیرا بواسطه این پیشنهاد من تأخیری در تصویب بودجه مجلس نمی شود برای اینکه امشب این بودجه مسلمانان شورش و مذاکره در کلیاتش تمام نخواهد شد و دولت بزرگ آنهم این است که اشخاص که طرفدار این عقیده هستند بقدری در این باب مذاقه خواهند کرد که ناچار امشب وقت خاتمه دادن بآن نرسند و اگر پیشنهاد من قبول شود در جلسه آتی کمیسیون معاسبات بدون هیچ اشکالی میتواند همین ماده را مجدداً برگرداند مخصوصاً خاطر آقای تدین را متذکر می کنم بیک قضیه که آقای سکاژرونی بآن اشاره فرمودند آقای کاررونی فرمودند این مطلب در هیئت رئیسه مورد دقت شده ولی يك معظوراتی پیش آمده و برای رفع کردن آن معظورات قرار شده است جلسه دیگری هم بشود تا در آن جلسه اتخاذ تصمیمی بشود

آقایانیکه در دوره چهارم تشریف داشتند و نماینده مجلس بودند اطلاع دارند که در آن دوره قریب یکسال ونیم مطرح نبود در خارج مجلس مطرح بود و همانطوریکه آقای رئیس فرمودند در هیئت رئیسه مکرر محل توجه واقع شد چرا وجه شد که نتیجه حاصل نشد در خاطر ندادیم بولی برای اینکه مجدداً گرفتار همچو اشکالی نشویم گمان می کنم آقایانی که باین ادله این عقیده موافقت و مستقندند که باید يك مجموع مؤسس در مجلس باشد با ما موافقت فرمایند که در این موقع یعنی در موقع گذشتن بودجه مجلس سکه علقه مندی خاصی (برای اینکه بودجه سلطنتی زودتر بگذرد) بآن هست این مسئله مهم هم فیصله یابد شاید در این موقع معظوراتی هم که آقای کاررونی بآن اشاره فرمودند خیلی کمتر باشد

رئیس - رای میگیریم پیشنهاد شاهزاده نصرت الدوله .

آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند .

(مده قیام نمودید)

رئیس - تصویب نشد .

در خود ماده دوم آقایان مذاکرات را کافی میدانند .

نصرت الدوله - اگر نقطه نظر مخبر صحیح است و ایشان حق قبول کردن پیشنهاد بنده را دارند بنده عرضی ندارم والا هرايش خود را عرض کنم

رئیس - رای میگیریم بکنایت مذاکرات آقایانیکه مذاکرات را در ماده دوم ضمیمه کافی میدانند قیام فرمایند (اكثر نمايندگان قیام نمودند)

رئیس - معلوم میشود کافی است رای میگیریم بماده دوم

حائری زاده - بنده تقاضای تجزیه کردم که به جزء جزئیش رای گرفته شود .

رئیس - توضیح بدهید .

حائری زاده - این ماده دوم تقریباً پنج فقره است یکی راجع به مضارح جشن مشروطیت که امسال موضوع ندارد یکی مال تعمیرات ساختمان یکی هم مال مصارف تاسیس شبه تلگرافخانه .

باین مضارح بنده مخالفم و يك خرج زائدی میدانم

اگر برای تجلیلات مجلس شورای ملی از وسیله خریداری بکنند که آقایان و کلازه زودتر حاضر بشوند خیلی بهتر است تلگراف است و بعضی از این فقرات موافقم و گمان می کنم حق تقاضای تجزیه هم داشته باشم از این جهت استدعا کردم تجزیه شود که راجع به تلگراف خانه وقتی رای گرفته می شود بنده رای ندهم چون راجع به تلگراف خانه بنده مخالف هستم .

رئیس - گمان نمی کنم اینجا حق تقاضای تجزیه داشته باشید اگر وجهی را زبانی میدانید باید آنها را از جمع دل موضوع وسایقی را پیشنهاد کنید تازه وقتی که رای بگیریم اگر آقایان موافق باشند و رای بدهند باین راهی که الان دادند متقاضی خواهد بود .

پیشنهاد بفرمائید ؟

حائری زاده - بنده فرمایش حضرت تعالی را ملتفت نشدم .

چطور متقاضی است ؟

رئیس - ماده دوم ضمیمه چهل هزار و یکصد تومان است الان تصویب کردید ماده دوم قانون هم راجع به همین مبلغ چهل هزار و یکصد تومان است

حائری زاده - اگر مناقض است بنده عرضی ندارم

رئیس - رای میگیریم بماده ۲ قانون آقایانی که این ماده را تصویب می کنند قیام فرمایند .

(غالب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد .

بقیه مذاکرات میماند برای جلسه بعد

برای شرفیابی حضور والا حضرت بترتیب سابق باید بشش نفر باستقراغ معین شود (آقای معظم السلطان استقراغ نموده آقایان مفصله ذیل بحکم قرعه معین شدند)

آقایان ، بنان السلطان - حاج میرزا اسدالله خان - مصدق السلطنه - ملك التجار حاج هز المالك - آقا میرزا سید احمد بهجانی

رئیس - جلسه آتی هم روز پنجشنبه سوم شوال دوساعت ونیم بفرموده ماند

آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده مخالفم باینکه وقت جلسه عصر باشد برای اینکه روزها رفته رفته گرم می شود و بپلاوه عصر اگر شد منتهی بسبب میشود و اسباب زحمت می آید برای مستخدمین هم تولید زحمت می آید بنا بر این بنده عقیده دارم صبح جلسه نهایت قبل از ظهر آقایان زودتر تشریف بیاورند و تا یک یا دوساعت بعد از ظهر بپیدا کند .

رئیس - آقای سردار معظم مخالفی نیست باصبح سردار معظم خراسانی - بلی ود رئیس - بفرمائید .

سردار معظم - البته آقایان نمایندگان محترم تصدیق میفرمایند که ملازمت نظر سردی و گرمی هوا اینجا نماینده اولی هوا بقدری که آقای تدین فرمودند گرم نیست که مانع از کار کردن باشد صبح کار کردن يك عیب بزرگی در این محسنت دارد که متخش ظهر است ما مستعان کرده ایم صبح دیر حاضر می شوئد آقایان

بالاخره یکساعت بظهر مانده جلسه تشکیل می شود بلکه اغلب اوقات صبح قبل از ظهر جلسه منعقد می شود هنوز نه موقع عمل نرسیده است آقایان بفرمایند از صبح تا دوساعت بعد از ظهر کار می کنیم ولی در ادوار سابق تجربه شده بجزد اینکه توپ ظهر خالی شد نمایندگان محترم برای صرف ناهار باید تشریف ببرند بنابراین اینوقت برای کار کردن ما کم است ما سکاژرونی زیاد داریم بار موبلیت ما خیلی سنگین است و ماحق نداریم از وقت خودمان در کار کردن طفره برویم

بعقیده بنده عصر باید مجلس شود برای اینکه منتهی بسبب می شود کار مجلس ناتمام ماند و تا سه چهار ساعت از شب گذشته کار کنیم در تمام دیانم این ادله را اتخاذ کرده اند عصرها مجلس در آنجا منعقد است ما نباید برای سردی و گرمی و تاریکی و روشنائی اوقات مجلس را تغییر بدهیم و بالاخره بگوئیم صبح خواهیم آمد آنهم اسماً دوساعت بظهر خواهد بود ولی رسماً یکساعت هم برای کار کردن ما کم است و از طرف دیگر هم بنده اگر پیشنهاد رد شود یا قبول شود اهمیت نیندهم ولی وظیفه خود میدانم توجه آقایان نمایندگان محترم را باین مسئله جلب کنم که تمام وقت ما باید صرف کارهای مجلس شود .

جمعی از نمایندگان مذاکرات (کافی است)

رئیس - رای میگیریم به پیشنهاد آقای تدین ایشان پیشنهاد کرده اند جلسه صبح باشد .

رای میگیریم برای صبح آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند اکثر نمایندگان قیام نمودند

رئیس - تصویب شد .

صبح که تشریف میاورید سه ساعت بظهر تشریف بیاورید

بعضی از نمایندگان - چهار ساعت قبل از ظهر بعضی دیگر - سه قبل از ظهر سردار معظم خراسانی - چهار ساعت راست پنج ساعت قبل از ظهر

رئیس - رای میگیریم بچهار قبل از ظهر

آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند .

اغلب قیام نمودند

رئیس - تصویب شد

آقای آقا سید بقوب (اجازه)

آقا سید بقوب - بنده در قبایل فرمایشات آقای سردار معظم که میفرمایند حاضر هستم شب کار کنیم روز کار کنیم صبح کار کنیم عصر کار کنیم عرض می کنم آقایان برای شبه بیابند و کلاهاز ولایات آمده اند و تمام وقت خودشانرا بتفریح میگذرانند آنوقت در مجلس شروع میکنند باین بیانات بنده عرض می کنم باید عمل کرده الفاظ تحویل داد یک شبه نشده است که تمام افرادش حاضر باشند سؤال کنید در شبیه سوم چهار اعتبار نامه مانده است و ایشان حاضر نمی شوند در شبیه و هکذا سایر شبیهات

چیزیکه مقدم بر همه امور مجلس است گذراندن اعتبارنامه و کلاه است که کلاه حاضر شوند برای کمیسیونها ولی این مسئله یکلی فراموش شده این است که استدعا می کنم آقایان برای شبیهات تشریف بیاورند تا بقیه اعتبارنامهها زودتر بگذرد

سردار معظم - اجازه بفرمائید

رئیس - حالا موقع این مذاکرات نیست

سردار معظم - اظهارات آقا سید بقوب راجع به من بود و تمام بر خلاف حقیقت است

آقا سید بقوب - همین حقیقت است (قریب بیست نفر از نمایندگان کاناز صندلی های خود حرکت کرده و جمعی از آنها خارج شدند)

رئیس - دستور را نقضید تشریف میبرید .

(مده که خارج نشده بودند مراجعت نموده صندلیهای خود جلوس نمودند

رئیس - موضوع مذاکرات روز پنجشنبه سوم شوال اولاً اجرای مراسم تملیف از طرف آقایانی که هنوز قسم یاد ننموده اند .

ثانیاً بقیه مذاکرات در بودجه مجلس . بعد از آن مذاکره در باره اعتبارنامهائی که حاضراست

مجلس هفت ساعت از شب گذشته ختم شد

رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملك

جلسه ۱۷

صورت مشروح مجلس سوم پنجشنبه نوزدهم ریح ثور ۱۳۰۳ مطابق سوم شوال المکرم سنه ۱۳۴۴

(مجلس تقریباً سه ساعت قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید) (صورت مجلس لیل یکشنبه پانزدهم ثور را آقای آقا میرزا شهاب الدین قرائت نمودند)

رئیس - صورت مجلس ایرادی دارد یاخیر؟

(بعضی گفتند خیر)

رئیس - چنانچه تذکره کرده شد امروز بقیه آقایانیکه قسم نغورده اند قسم یاد خواهند کرد ولی فعلاً راجع بکمیسیون نطقه عالی هست که باید عرض شود نه نقره بقیه اعضاء بناه بود انتخاب شوند انتخابات بعمل آمده است ولی اکثریت حاصل نشده است عده حضار صد و دو نفر بوده آقایانیکه انتخاب شدند آقای سهام السلطان ۱۰۱ رای ؛ آقای نصرت الدوله ۵۱ رای ؛ آقای مستوفی الممالک ۵۱ رای ؛ آقای هاد السلطنه ۴۴ رای ؛ آقای سردار فاخر ۴۴ رای ؛ آقای سلیمان میرزا ۴۰ رای ؛ آقای حاج سیدالمحققین ۳۶ رای ؛ آقای حاج هز المالك ۳۰ رای ؛ آقای ارباب کبیسرو ۲۲ رای ؛ حالا که مشغول مراسم تملیف میشویم انتخابات مجدداً شروع میشود این دفعه دیگر آخرین انتخابات است چون دفعه سوم است و اکثریت نسبی کافی خواهد بود .

مدرس - اگر اجازه بفرمائید انتخابات باشد بعد از نفس .

رئیس - بعد از نفس مشکل است چون کار نداریم مگر اینکه بهمان ترتیب سابق در مجلس مذاکراتی نشود و مشغول انتخابات بشویم .

آقایان - حاج مشیرالمظالم : سردار فاخر - صدرا لاسلام : ضیاء الملك : سردار منتصر : مفتی : سردار مفضم : حاج میرزا طبرضا : یاسائی : آقا میرزا عبدالله خان : هاد السلطنه ضیاء الاحیاء : احتشام الصکاه : صدرائی : آقا میرزا رضا خان افشار : امیر حشمت مستوفی الممالک

بنده چون پایه و بنای وکالت خوم و همکاران محترم خود را در روی قانون

اساسی میدانم و در ماده یازدهم قانون اساسی هم مسئله قسم مندرج است و مصرح همچو تصور میکنم آنروزیکه بنده قبول افتخار و کالت را کردم این قسم را منشا خودم حالاهم برای تجدید و برای اینکه صورت ظاهر قانون هم بپس آمده باشد تمام مندرجات این قسم نامه را باین کلام اتمه میدقسم یاد میکنم و اگر لازم است عبارتش را هم تکرار میکنم .

مدرس - احتیاطاً بهتر این است که عبارتش را هم بفرمایند .

(آقای مستوفی الممالک و همچنین آقایان مفصله ذیل قسم نامه را قرائت امضا نمودند)

(قوام الدوله : سلاز اشرف آشتیانی رئیس التجار :

رئیس - آقای دولت آبادی مطلبی داشتند ؟

دولت آبادی - راجع قسم نیست بعد عرض میکنم .

(آقایان : آقا سید احمد بهجانی : داور : مشیر الدوله : اشکر : آقا سید حسن اجاق : نصرت الدوله : بترتیب قسم یاد نمودند .

رئیس - بقیه آقایان در جلسات بعد قسم یاد خواهند نمود - چند دقیقه نفس داده میشود .

دولت آبادی - بنده يك كلمه عرض دارم .

رئیس - بفرمائید .

حاج میرزا یحیی دولت آبادی - چون اول سال درسی مدارس خیلی دور نیست و اصلاحاتی برای کار معارف لازم است که اقداماتش فراهم نشود شاید باز یکسال اصلاحات معارف به عقب بماند و شاید باز نتوانیم مقاصد را که در اصلاحات معارف داریم انجام دهیم لهذا تقاضا میکنم که در همین جلسه اگر ممکن است آن یک نفر کسری کمیسیون معارف انتخاب شود و دارنده زودتر به کمیسیون معارف بفرستند

رئیس - هفت نفر معین شده اند یک نفر مشغول کار شوند .

(در این موقع جلسه برای نفس تعطیل و پس از تسامت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - آقای ضیاء الدوله بواسطه سکات خانوادہ تقاضای یکماه مرخصی کرده اند کمیسیون هم تصویب کرده است باید رای گرفته شود آقایانیکه یکماه مرخصی ایشان را تصویب میکنند قیام فرمایند (اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد شروع می شود به قرائت راپرتهای راجع با اعتبارنامه ها و بعد مذاکره در بودجه مجلس در این

ضمن آقایان باید تشریف ببرند بیرون
 رأی بدهند: تقریبه اعضای کمیسیون
 نطق آقایان مستخرجین هم باید تشریف ببرند
 بیرون آقایان سردار نصرت و بهجتی تشریف
 ببرند رأی بدهند. آقای ملک الشمره
 احضار برای قرائت راپرت
 آقای ملک الشمره راپرت شعبه اول
 را راجع بنیاندگی آقای مصدق الملک از
 تبریز شرح ذیل قرائت نمودند
 انجمن نظار تبریز و توابع متعلقه بآن
 بتاريخ ۱۵ شهریور الثاني ۱۳۴۷ بر
 طبق قانون تشکیل و بتاريخ ۲۱ شهر
 ربیع الثاني ۱۳۴۷ اعلان انتخابات از
 طرف انجمن نظارت مرکزی منتشر شد
 ۲۵ روز بتوزیع تفرقه پرداخته و مدت ۵
 روز باخذ آراء مشغول شده و کلیه تفرقه
 هائی که در شهر تبریز و حوزه های فربه
 توزیع گردیده (۴۵۰۲۹) ورقه و کلیه
 آراء مأخوذه و مستخرجه از صندوق شهر
 و توابع بالغ ۴۲۸۰۷ رأی بوده و در تمام
 این جریانات مراعات مواد قانون بتصریح
 صورت مجلس بعمل آمده و آقای مصدق
 الملک با اکثریت ۱۲۴۹۴ رأی از ۴۲۸۰۷
 رأی در درجه هشتم حائز اکثریت شده
 نماینده کی مشارالیه بر طبق قانون اعلان
 صورت مجلس و اعتبارنامه بصد و مهر
 اعضای انجمن و حکومت رسیده است نظار
 باینکه در اعتبارنامه و صورت مجلس و
 دوسه مربوطه اعتراضی دارد و خللی مشهود
 نفاذ شعبه اول و سکاالت آقای مصدق -
 الملک را تصویب مینماید.
 رئیس - باید رأی گرفته شود بوکالت
 آقای مصدق الملک آقایانیکه نمایندگی
 ایشان را تصویب میکنند قیام فرمایند
 (اکثر قیام نمودند)
 رئیس - تصویب شده نماینده کی آقای
 دبیر اعظم مطرح است در سابق مغالفتی
 شد حالا باید رأی گرفته شود آقایانیکه
 وکالت آقای دبیر اعظم . . .
 حاج آقا اسمعیل بنده مخالف بودم
 رئیس - اظهاراتی دارید؟
 حاج آقا اسمعیل - بلی - اول این
 مقدمه را عرض آقایان میرسانم اعتراضی که
 انتخابات تبریز دارم بعد عرض میکنم
 انتخابات تبریز بیست و نهم روزی ندارد
 و نسبت بصلاحت و عدم صلاحیت هم بنده
 هیچ صحبتی ندارم بلکه نسبت با آقای دبیر
 اعظم هم اراوت دارم چیزیکه هست این
 اسم و آقای مدرس هم قیلا در موقعبه
 اعتبارنامه آقایان رهنا و وجدالدوله مطرح
 بود مخالفتی خودشان را اظهار کردند
 و آنچه راهم که اعتراض داشتند فرمودند
 ولی آن چیزهایی را که ایشان صحبت نکردند
 برای عدم اطلاعشان بود.
 در شب ۴ که بنده هم افتخار عضویت
 آن شب را دارم کاملا بدوسه جریان
 انتخابات تبریز رسیدگی شد چیزیکه در
 شب چهار دیده شد یکی یک کافندی است
 که ناظم العلوم مفتش انتخابات آذربایجان

که در تبریز بوده بوژارت داخله مینویسد
 در آن کافند بعد از تقدیس زیادی که از
 علیات قشونی میکند مینویسد:
 چون موقع انتخابات است خوب است
 حکومت نظامی نگاه شود وزارت داخله
 هم در تعقیب همین کافند آقای ناظم العلوم
 شرحی بوژارت چنگ می نویسد وزارت
 داخله هم خیلی از علیات قشونی راجع
 بحفظ انتظامات آذربایجان تقدیس میکند
 (که حقاً جای تقدیس هم هست) و بنده هم
 تقدیس میکنم و علیات نظامی هم خیلی
 خوب بوده است وزارت داخله از وزارت
 چنگ استعدا میکند که خوب است سکاالت
 نظامی انفاء شود ولی در دوسه یک چیزی
 که دلیل بر این باشد که آیا وزارت چنگ
 این پیشنهاد وزارت داخله را قبول کرده
 یا رد کرده نیست و از این حکایت آقای
 ناظم العلوم کاملاً معلوم می شود سکاالت
 حکومت آذربایجان نظامی بوده نه اینکه
 فقط شخص والی نظامی بوده تا این که ما
 بتوانیم بگوئیم شخص حاکم نظامی باشد
 منافات ندارد باینکه حکومت غیر نظامی
 باشد حال شخص حکومت نظامی بوده است
 قبول دارم ولی طریقه حکومت هم نظامی بوده
 دلیل بر این که عرض میکنم از کافند آقای ناظم
 العلوم بخوبی معلوم میشود که حکومت
 آذربایجان نظامی بوده این که شخص والی
 نظامی بوده این است که اگر حکومت نظامی
 نبود میباید همانطوری که آقای ناظم العلوم
 تذکر دادند بوژارت داخله که حکومت نظامی
 در موقع انتخابات موجب اعتراض بر انتخابات
 خواهد شد خوب بوده وزارت داخله هم جواب
 بدهد خیر اینجا سوء تفاهمی است که شده
 و طریقه حکومت نظامی نیست.
 بلکه شخص حاکم نظامی است ولی
 متأسفانه وزارت داخله اینطور جواب نداده
 و جوابی که وزارت داخله داده است این که
 بوژارت چنگ نوشته و معلوم میشود که حلا
 اعتراض ناظم العلوم را تصدیق کرده و نوشته
 است که تقاضای آقای ناظم العلوم بوقوع
 اجرا گذاشته شود ولی حال حکومت نظامی
 نگاه شده پانه ۴ دیگر در دوسه اثری از
 نسبت و دلیل دیگر که حکومت آذربایجان
 نظامی بود این است:
 کافند والی آذربایجان که چه باینجمن
 نظار و چه بولایات و جاهای دیگر نوشته شده
 است این است که در روی مارک کافند نوشته
 است: ایالت نظامی آذربایجان و اگر فقط
 حاکم نظامی باشد و طریقه حکومت نظامی
 نباشد لازم نیست کافند رسمی حکومت بعنوان
 ایالت نظامی آذربایجان باشد و باید فقط
 خودش نظامی باشد پس از این کافندی هم
 که خود ایشان نوشته است و دوسه موجود است
 بخوبی معلوم میشود که ایالت آذربایجان
 نظامی بوده نه اینکه شخص والی نظامی
 بوده و ملیتیش غیر از نظامی بوده اینهم یکی
 دیگر اینکه عرض در دوسه پارلمانی دیده

شده که آن عریضه را هم جمعی از اهالی تبریز
 عرض کرده بودند و در شب چهارم که بنده
 افتخار عضویت آنجا را دارم و خود
 آقای دبیر اعظم هم عضویت داشته اند
 هست.
 چند چیز را اعتراض کرده اند از قبیل
 عدم معروفیت بعضی از نمایندگان و پاره
 چیزهای دیگر من جمله اینکه آراء را وقتی
 می گرفته اند مینویسند سالار نامی آمد آراء
 را گرفت و عوض کرد و در آن عریضه می
 نویسد که عین این عریضه را باینجمن نظار
 مرکزی آذربایجان هم داده ایم و در توی
 دوسه و صورت مجلس انتخابات آذربایجان
 هیچ همچو چیزی نبود فقط می نویسد چون
 اعتراض نبود و عرض حالی وارد نشد این
 است که صورت مجلس را نوشته و دادیم
 حالا بنده ایندوسه فقره اعتراض را با آقایان
 تذکر دادم با بودن حکومت نظامی و بنا
 بودن حاکم نظامی و با اینکه آقای دبیر
 اعظم رئیس کابینه وزارت چنگ بودند و با
 اینکه ایالت نظامی بوده و خودش اهل نظام و
 حکومت هم نظامی بوده انتخاب ایشان
 باین ترتیب بوده است که عرض کردم پیش
 از این دیگر عرضی ندارم.
 رئیس - آقای آقا سید مقبوض
 موافقت؟
 آقا - سید مقبوض - بلی.
 نماینده محترم عراق چون دوره اول
 است که در مجلس هستند درست از جریان
 مطلب اطلاع ندارند شاید هم در نظر
 مبارکتان باشد اگر مطلع نباشید ایرادی
 نیست. اساساً این مسئله در دوره چهارم
 مکرر مدافعت در مقابل مخالفین چنین بیان
 کردند این اشخاص و اعضای که در شب
 می نشینند و دوسه را می آورند آنجا اینها
 قضات شمه هستند نه اینکه همایشان مستند
 باشد بلم لدنی و علم تقیبه یعنی چه یعنی
 مطابق آن دوسه که حاضر میشود و
 آنچه را که اعضاء انجمن و نماینده گانی
 که برای انتخابات معین شده اند تصدیق
 کرده اند آن علم اعضاء و مناط قضات
 اعضاء شمه میشود این مسلم است و مسلم
 هم شده و اگر حالا بغوا هم در این باب
 وارد در مسئله فقهی بشوم شاید آنوقت
 مجلس شورای ملی مبدل بدمرگه بشود و من
 نمی خواهم در این باب در مسئله قضات
 بسط بدهم و صحبت بدارم این مسئله چون
 در مجلس چهارم پشت همین تریبون چند
 دفعه صحبت شده است محتاج بتذکر نیست
 موضوع دیگر مخالفت نسبت با اعتبارنامه
 ایالت نظامی آذربایجان است یا از راه
 و نسبت بنمایندگی یک نماینده از دور راه
 است یا از راه جریان انتخابات است یا از راه
 صلاحیت منتخب است یعنی چه؟
 یعنی در آن قانون انتخاباتی که نوشته
 شده و ما مور و مسئول آن قانون انتخابات
 هستیم و باید مواد آن در تحت نظر ما اجرا
 شود باید نگاه کنیم و ببینیم این انتخاباتیکه
 مسئله را بیچ وجه قبول ندارم

شده در جریان این انتخابات ایرادی هست
 یانه و یا نسبت به منتخب و صلاحیت منتخب
 آیا ایرادی هست یا نیست بنا بر این چیزی
 را که خود آقای حاج آقا اسمعیل نماینده
 محترم عراق فرمودند آن است که فرمودند
 دوسه که وارد شد شمه شده آن اعضاء
 که نماینده شده اند یعنی اعضاء انجمن
 آن کسانی که مطابق قانون معین شده اند
 نوشته اند که این انتخابات صحیح است و
 مطابق جریان قانونی واقع شده است و
 مطابق مواد قانون انتخابات شده است آن
 مقدمه را که اول عرض کردم اینجا نتیجه
 می دهد.
 قضات شمه که اعضاء شمه هستند
 باید از روی دوسه رأی بدهند گفتیم که
 علم لدنی مدخلیت ندارد در جاهای دیگر
 مدخلیت ندارد بلکه باید از روی دوسه
 که بدست نماینده داده اند قضات بکنند
 نگاه می کند روی دوسه که بدستش داده
 اند می باید این دوسه را که من نگاه
 کردم اعضاء انجمن که از مستندین بوده
 اندو مطابق قانون انتخابات این اعضاء
 منتخب شدند.
 این شخص جریان انتخابات در باره اش
 صحیح بوده است و صلاحیت نماینده کی را
 هم دارد قضات هم رأی می دهند مجلس
 شورای ملی نسبت با آقای وحید الدوله
 رهنا و همین الان نسبت با آقای مصدق الملک
 رأی داد
 اینها همه یک جریان بوده است یک
 انتخاب بوده است در تمامش ما رأی داریم
 مجلس هم رأی داد پس جریان انتخابات
 صحیح شد و مطابق آن جوابها یک مقدمه
 مکرر مدافعت در مقابل مخالفین چنین بیان
 کردند ایرادش وارد نیست اما ایراد
 دیگری که کردند این بود که آقای
 دبیر اعظم رئیس کابینه وزارت چنگ بوده
 است باشد کدام قانون نوشته است که
 رئیس کابینه وزارت چنگ نباید بکلی شود
 آیا چنین ماده هست؟ گمان نمی کنم برای
 اینکه رئیس کابینه وزارت چنگ محکوم
 بشکم اداری است نه بشکم نظامی چه
 وزارت چنگ چه وزارت داخله
 اگر رئیس کابینه وزارت داخله و کیل
 شد باید بگوئیم چون این شخص رئیس کابینه
 وزارت داخله بوده است پس با آن حاکم
 یک روابط معنوی داشته است
 اینها را نمیتوان ایراد گرفت پس نه
 ریاست کابینه بودن مناط است نه آن
 چیزی که فرمودند.
 آقای ناظم العلوم نوشته است و او
 تصدیق کرده است در همین پشت تریبون.
 وقتیکه آقای مدرس نسبت بحکومت نظامی
 صحبت کردند در همین مجلس اعلان
 انفاء حکومت نظامی مطلقاً در ایران داده
 شد و مجلس شورای ملی هیچ حکومت
 نظامی را بر سبب نمی شناسد و بنده این
 مسئله را بیچ وجه قبول ندارم

(جمعی از نمایندگان نماینده گان مدا کرات کافی
 است)
 رئیس جمعی از آقایان اجازه خواسته
 اندوای میگیریم بکفایت مذاکرات آقایانی
 که مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند
 (اکثر نمایندگان قیام نمودند)
 رئیس معلوم شود کافی است. جمعی
 تقاضا کرده اند رأی مخفی گرفته شود
 اسامی آقایان قرائت می شود
 (آقای آقا میرزا شهاب پیشه نژاد مزبور
 را بشرح ذیل قرائت نمودند)
 مقام محترم ریاست جلیله مجلس مقدس
 شورای ملی شایسته ار کانه.
 ما اعضاء کنندگان ذیل پیشنهادی
 کنیم که در خصوص انتخاب آقای دبیر
 اعظم رأی مخفی با مهره سید و سیاه گرفته
 شود
 مدرس - احدالموسوی بهجانی - خوام
 الدوله - کازرونی - اخگر - اسمعیل الحسینی
 المراقی - سید حسن زهم - حابری زاده -
 حیدالوهاب الرضوی - فرج الشیاسانی - هاشم
 آشتیانی علی - محی الدین الموسوی - علی رضا
 الحسینی - حیدالجزیر
 رئیس - رأی مخفی گرفته میشود
 آقایانی که وکالت ایشان را تصویب میکنند
 مهره سفید والا مهره سیاه خواهند داد
 رهنا - بنده یک سئوالی داشتم یکی
 از اعضاء فقط علی مطلق بود کی است
 رئیس - علی را بنده نمی دانم کیست
 (یک نفر از نماینده گان - اقبال الممالک
 است)
 رئیس - عده اعضا ما شازده است
 علی هم گویا اسم آقای اقبال الممالک باشد
 در صورتیکه او را هم حساب نکنیم باز
 یازده نفر میشود.
 فرستادم در خارج از آقای اقبال الممالک
 سئوال کرده ام ایشان را تصدیق نمودند
 آقای نصرت الدوله
 (اجازه)
 نصرت الدوله بنده خواستم عرض کنم
 سکه اگر آقای رئیس صلاح بدانند در
 موقع اخذ آراء چند دقیقه رای دادن به
 اعضاء کمیسیون موقوف شود تا تمام آقایان
 بتوانند رأی بدهند
 رئیس - همین کار را کردیم
 مصدق السلطنه بنده احضار نظامنامه
 دارم.
 رئیس - بفرمایند
 مصدق السلطنه - ماده (۹۱) اینطور
 می نویسد: اخذ رأی مخفی ترتیبی است
 که در باب اخذ علنی
 با اوراق در محل نطق ذکر گردولی در عرض
 اوراق مهرهای سفید سیاه استعمال میشود
 مهره سفید علامت قبول و مهره سیاه علامت
 رد است.
 منشیان مهرهای رأی را در ظرف طرفی
 ریخته و بطور آشکار حاضران نموده و مهرهای

سفید را از سیاه جدا مینمایند و از همین قرار
 مهرهای تقنیبه رامی شمارند نتیجه را لااقل
 سه منشی معین نموده و رئیس آنرا اعلامی
 دارد. در باب اخذ رأی ملنی هم در ماده ۸۹
 میگوید:
 در صورتیکه ده نفر از نمایندگان تقاضا
 نمایند اخذ رأی علنی با اوراق باید در محل
 نطق بعمل آید بشرط اینکه این تقاضا کتیباً
 نوشته شده و امضاء شده باشد. اسامی اعضاء
 کنندگان یک یک خوانده شده و حضور آنها
 در مجلس معین میشود و ترتیب رأی از این
 قرار است:
 هرنماینده پس از آنکه یک مهره
 تقنیبه از یکی از منشیان گرفت ورقه رأی
 خود را در ظرف رأی که در محل نطق است
 انداخته مهره را در ظرفی که در روی میز
 منشیان دست راست است میاندازد و بعد شماره
 اوراق و مهره های تقنیبه موافق ماده قبل
 بعمل آمده و تطبیق میشود. پس ماده ۹۱
 رجوع میکند بماده ۸۹ یعنی همان طور که
 رأی ملنی در محل نطق گرفته میشود بهمان
 ترتیب هم باید رأی مخفی گرفته شود بنا بر این
 نشستن آقایان در محل خودشان مخالف با
 ماده ۹۱ است
 (جمعی از نمایندگان - اینطور نیست
 اشتباه فرمودید)
 مصدق السلطنه - بنده عقیده ام ز عرض
 میکنم البته آقای رئیس بعد از این که ماده را
 ملاحظه کردند اگر اشتباه شده بود هر طور
 قضات بفرمایند صحیح است فلسفه اش هم
 گویا این است که اشخاصیکه در محل خودشان
 بنشینند و رأی بدهند ممکن است در تحت
 تقنیب اغراب واقع شوند آزادی حساب کامل
 نداشته باشند اصل وضع این ماده برای این
 است و در مجلس این ترتیب تا بحال عمل نشده
 و بنده تصور میکنم مخالف ماده ۹۱ باشد البته
 اگر آقای رئیس هم از ماده ۹۱ همانطوری
 که بنده فهمیدم بجهت همانطور خواهند
 کرد و اگر هم اشتباه کرده ام می فرمایند
 رئیس - آقای ناصر الاسلام
 (اجازه)
 ناصر الاسلام - علاوه از اینکه سابقاً
 جریان مجلس همینطور بوده است که حالا
 هم معمول است. همین جایی هم که نمایندگان
 نشسته اند محل نطق تغییر می شود و منحصر
 بتریبون نیست
 رئیس - آقای مصدق السلطنه
 (اجازه)
 مصدق السلطنه - بنده عرض میکنم اگر
 همینجا محل نطق است پس باید ماده ۸۹
 هم همینطور اجراء شود و همینجا باید رأی
 دادولی اگر برای ماده ۸۹ ما باید برویم آنجا
 رأی بدهیم برای این ماده هم باید برویم آنجا
 رأی بدهیم چون ماده ۹۱ عطف بماده هشتاد
 و نه است
 رئیس - آقای حائری زاده
 (اجازه)

حائری زاده - بنده هم با آقای مصدق
 السلطنه موافقم اگر یک مخالف حرف زد
 بعد بنده هم عرض میکنم
 رئیس می خواهید بگذارید رأی که
 شروع شده است تمام بشود اگر میل دارید
 این ترتیب را بهم بزنید در یک موقع دیگر
 (جمعی گفتند - صحیح است)
 اخذ آراء بعمل آمده آقایان میرزا
 شهاب الدین و اقبال الممالک و معظم السلطان
 مهره های سفید را تعداد نموده صحبت و بیچ
 عدد بود)
 رئیس - عده حضار صد و پنجاه نفر
 اکثریت شصت و بیچ رأی تصویب گردید.
 (آقای ملک الشمره برای قرائت
 راپرت احضار و راپرت شب اول راجع به
 نماینده کی آقای سالار لشکر را از مرافقه بشرح
 آتی قرائت نمودند)
 انجمن نظار مرافقه بتاريخ هفتم
 جمادی اولی تشکیل یافته اعلان انتخابات
 بر طبق قانون منتشر و مقدار ۳۲۱۸۰ ورقه
 تفرقه در مرافقه و نقاط فربه تقسیم و همان
 مقدار آراء مأخوذه شده است.
 در مدت اعلان و سایر جریانات مربوطه
 با انتخابات مراعات قانون شده بوجوب صورت
 مجلس و اسناد دوسه خللی در جریان مزبور
 دیده نشده و از کلیه آراء مستخرجه آقای
 سردار سید با اکثریت ۲۵۴۰۸ رأی و آقای
 سردار ناصر با اکثریت ۸۳۵۶ انتخاب
 شده اند و نظار باینکه آقای سردار سید وکالت
 ساری را پذیرفته بودند از قبول وکالت
 مرافقه متضرر و آقای امیر ناصر نیز از قبول
 وکالت امتناع و مستعفی شده بود شاهزاده
 سالار لشکر که در درجه دوم دارای ۵۱۱۲
 رأی بوده اند بوکالت مرافقه تمین و از مجرای
 رسمی وکالت مشارالیه اعلان و اظهار شده
 بعد از قبولی وکالت اعتبارنامه ایشان مهر
 و امضاء شده و در صورت مجلس انتخابات
 مرافقه قید گردیده است.
 نظار باینکه شب اول در جریان
 انتخابات چیزی که حاکی از مخالفت قانون
 باشد ندیده و اعتبارنامه و صورت مجلس را
 صحیح یافته است وکالت شاهزاده سالار
 لشکر را از مرافقه تصویب و راپرت آن را
 تقدیم می دارد.
 رئیس - آقایان بترتیب سابق تشریف
 ببرند رأی بدهند.
 باید رأی بگیریم بوکالت آقای سالار
 لشکر آقایانی که وکالت ایشان را تصویب
 میکنند قیام فرمایند.
 (اغلب نمایندگان قیام نمودند)
 رئیس - تصویب شده.
 آقای ملک الشمره زحمت بکشند
 تشریف بیارند.
 (مجدداً در محل نطق حاضر و راپرت
 شب اول را راجع بنیاندگی آقای سردار
 معتمد از زحمت بترتیب آتی قرائت نمودند)

انجمن نظارت رشت و توابع بتاريخ
 ۳۰ محرب مطابق دهم ربیع الثاني ۴۲
 تشکیل و در ۱۵ ربیع الثاني ۴۲ اعلان
 انتخابات منتشر و از روز ۲۸ ربیع الثاني
 بتوزیع تفرقه مشغول و از روز دهم جمادی
 اولی تا روز ۱۴ همان ماه باخذ آراء
 پرداخته و در همانوقت دو نفر نماینده یکی
 بطرف رودبار و رستم آباد و دیگری بر حمت
 آباد اعزام داشته اند.
 در ظرف مدت ۱۲ روز در رشت پتمه اد
 ۱۵۳۰۰ ورقه تفرقه توزیع نموده و در
 ظرف چهار روز ۶۶۰۹ ورقه رأی مأخوذه
 داشته - در رودبار و رستم آباد نیز ۳۱۹۴
 ورقه تفرقه داده و همان مقدار رأی اخذ شده
 در رستم آباد هم ۶۵۸۳ ورقه تفرقه تقسیم
 و همان قدر رأی گرفته سکه مجموع
 آراء مأخوذه در رشت و توابع ۴۹۳۸۱
 رأی بوده و از کلیه آراء مزبور آقای
 سردار سید رئیس الوزراه با اکثریت ۷۲۹۹
 رأی و آقای سید هار اعظم با اکثریت ۵۷۴۷
 رأی حائز اکثریت گردیده اند.
 نظار باینکه آقای سردار سید وکالت
 رشت را پذیرفته اند آقای سردار معتمد
 که در درجه دوم دارای اکثریت ۵۶۸۰
 رأی بوده اند از طرف انجمن مرکزی رشت
 بوکالت اعلان شده و اعتبار نامه دریافت
 داشته اند انتخابات رشت در تاریخ ۱۰ برج
 دلو ختم اعتبارنامه ها و صورت مجلس بجهت
 مضای نظار رسیده است شعبه اول بصورت
 مجلس دوسه انتخابات رشت مراجعه کرده
 شکایاتی دایر بر فساد انتخابات رودبار و
 رشت آباد در دوسه موجود شکایات دیگری
 در مورد انتخابات شهر رشت نیز دیده شد
 که انجمن نظار هیچکدام را مورد اعتنا
 قرار نداده و صحت انتخابات را تصدیق
 ننوده است.
 شعبه اول در تمایید نظریات انجمن
 نظار و مستند نبودن شکایات ببدواک معینه
 قانونی صحت وکالت آقای سردار معتمد را
 از رشت تصویب مینماید
 رئیس - باید رأی گرفت بوکالت آقای
 سردار معتمد از رشت آقایانیکه تصویب
 میکنند قیام فرمایند
 (عده کثیری از نمایندگان
 قیام نمودند)
 رئیس - تصویب شده
 (ایضاً آقای ملک الشمره راپرت
 دیگری از شب اول راجع بنیاندگی آقای
 آقا میرزا جواد خان از خوی و سلماس و
 ماکو و مرند را بضمون آتی قرائت
 نمودند)
 انجمن نظار خوی و سلماس و ماکو و
 مرند بتاريخ شب ۲۸ ربیع الآخر ۴۲ تشکیل
 و بتاريخ هفده جمادی اولی اعلانات منتشر و انجمن
 های فرعی اعزام و بعد از طی مدت قانونی
 بتوزیع تفرقه نموده ۱۶۱۳ جمادی اولی
 تا صلح همان ماه تفرقه داده و از روز ۴